

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้คลิปภาพยนตร์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย โดยแยกตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)
  - 1.1 ธรรมชาติ/ลักษณะเฉพาะ
  - 1.2 คุณภาพของผู้เรียน
  - 1.3 สาระ
  - 1.4 มาตรฐานการเรียนรู้
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา
  - การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
3. ความสามารถในการฟัง – พูด
  - 3.1 ปัจจัยการพัฒนาทักษะการฟัง-พูด
  - 3.2 เทคนิควิธีการสอนฟัง-พูด
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์
  - 4.1 ภาพยนตร์
  - 4.2 การเรียนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์
  - 4.3 หลักการใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
  - 4.4 หลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษา
  - 4.5 ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยภาพยนตร์
  - 4.6 ประเภทของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน
  - 4.7 ประโยชน์และคุณค่าของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน

- 4.8 ข้อดีของภาพยนตร์
5. เจตคติ
6. ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน
  - การหาประสิทธิภาพของสื่อ
7. แผนการจัดการเรียนรู้
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

สังคมโลกในปัจจุบัน เป็นสังคมข้อมูลความรู้ข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหว และความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องติดต่อพบปะ เพื่อดำเนินการตามกิจกรรมทางสังคม หรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาต่างประเทศจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิด เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันในการศึกษาหาข้อมูลความรู้ และถ่ายทอดวิทยาการต่างๆ แก่กัน ในด้านเศรษฐกิจ ภาษามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการเจรจาต่อรองด้านการค้าและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการรู้ ภาษาต่างประเทศจะช่วยสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่น เพราะมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่ต่างกันในแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสม มีความเข้าใจและภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมไทย สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ไปสู่สังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาต่างประเทศเป็นสาระ การเรียนรู้ที่กำหนดให้เป็นองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ที่จะเสริมสร้างพื้นฐาน ความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ โดยนำ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และ กำหนดภาษาอังกฤษให้เรียนในทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นให้อยู่ในดุลยพินิจของ สถานศึกษา

1. ธรรมชาติ/ลักษณะเฉพาะ

การเรียนภาษาต่างประเทศแตกต่างจากการเรียนรู้สาระอื่น เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้น แต่เรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ การที่ผู้เรียนได้ใช้ภาษาคล่องแคล่วและเหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษา ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนที่ดี ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของภาษา การจัดการเรียนการสอนภาษาจึงควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมที่ฝึกทักษะทางภาษา การจัดกิจกรรมฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตัวเองควบคู่ไปด้วย อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ (Learner independence) และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ทั้งด้านภาษาต่างประเทศ โดยใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการค้นหาคำความรู้ในการเรียนวิชาอื่นๆ ในการศึกษาต่อรวมทั้งการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้

2. คุณภาพของผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตรงตามจุดหมายของหลักสูตรอันเป็นคุณภาพตามความคาดหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพได้ตามที่คาดหวังดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่ผู้เรียนพึงมี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว ไว้เป็นกรอบสำหรับแต่ละช่วงชั้น

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงความรู้สึกนึกคิด แสดงความคิดเห็นรอบคอบในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา งานอาชีพ ชุมชนและสังคมโลก

2. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียนในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่าง สวัสดิการ การซื้อขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษา และอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 3,600–3,750 คำ (คำศัพท์ที่มีระดับการใช้แตกต่างกัน)

3. ใช้ประโยคผสม (Compound sentence) และประโยคซับซ้อน (Complex-sentence) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. อ่าน เขียน ข้อความที่เป็นความเรียงและไม่เป็นความเรียง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีตัวเชื่อมข้อความ (Discourse markers)

5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาตามบริบทของข้อความที่พบในแต่ละระดับชั้น และสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

6. มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ สืบค้นข้อมูลความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่เรียนตามความสนใจและตามระดับชั้น จากสื่อที่หลากหลาย

7. ฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง หาความเพลิดเพลินและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

3. สาระ

สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง องค์ความรู้ที่เป็นสากลสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย สาระด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication) หมายถึง การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร แสดงความคิดเห็น เจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกในเรื่องต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม (Cultures) หมายถึง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรมทางสังคม ค่านิยม และความเชื่อที่แสดงออก

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
(Connections) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่
สัมพันธ์กับกลุ่มสาระอื่น

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (Communities)
หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศภายในชุมชน และเป็นพื้นฐานในการ
ประกอบอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง
เกณฑ์คุณภาพที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน
เป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งเป็นกรอบด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม
ค่านิยมที่สถานศึกษาสามารถ นำไปปรับและพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้จะบอกถึงสิ่งที่
คาดหวังหรือจุดหมายไว้ อย่างชัดเจนว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนรู้และปฏิบัติ
ได้ โดยแบ่งออกเป็น 8 มาตรฐานตามสาระทั้ง 4 สาระ ดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 : เข้าใจกระบวนการฟังและอ่าน สามารถตีความ
เรื่องที่ฟัง และอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 : มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล
ข่าวสารแสดงความรู้สึก และความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อ
การเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 : เข้าใจกระบวนการพูดการเขียน และสื่อสารข้อมูล
ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมี
สุนทรียภาพ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม
ของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง
ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมี
วิจารณญาณ

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 : ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้กำหนด สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศออกเป็น 4 สาระ ดังนี้ คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้มาประยุกต์มาเพื่อไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้ศิลปภาพยนตร์เพื่อเสริมสร้างทักษะในการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน

คุณภาพของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบระดับชั้นต่างๆ ไว้ดังนี้

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือการใช้งานต่างๆ คำชี้แจง คำอธิบาย และคำบรรยายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว ประกาศ โฆษณา บทหรือยกรอง และบทละครสั้นถูกต้องตามหลักการอ่าน อธิบายและเขียนประโยคและข้อความสัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่างๆ ที่อ่าน รวมทั้งระบุและเขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่างๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน จับใจความสำคัญ วิเคราะห์ความ สรุปความ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากการฟังและอ่านเรื่องที่เป็นสารคดีและบันเทิงคดี พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว ประสบการณ์ สถานการณ์ ข่าว/เหตุการณ์ ประเด็นที่อยู่ในความสนใจและสื่อสารอย่าง

ต่อเนื่องและเหมาะสม เลือกลงและใช้คำขอร้อง คำชี้แจง คำอธิบาย และให้คำแนะนำ พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง/ประเด็น/ข่าว/เหตุการณ์ที่ฟังและอ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรม ประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์อย่างมีเหตุผล

พูดและเขียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง/ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์ เรื่องและประเด็นต่างๆ ตามความสนใจ พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ แก่นสาระที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง กิจกรรม ข่าว เหตุการณ์ และสถานการณ์ตามความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ ทั้งในท้องถิ่น สังคม และโลก พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับระดับของบุคคล เวลา โอกาสและสถานที่ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบาย/อภิปรายวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และที่มาของขนบธรรมเนียมและประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม แนะนำ และจัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

อธิบาย/เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโครงสร้างประโยค ข้อความ ลำนวน คำพังเพย สุภาษิต และบทกลอนของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย วิเคราะห์/อภิปรายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับของไทย และนำไปใช้อย่างมีเหตุผล

ค้นคว้า/สืบค้น บันทึก สรุป และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียนใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น/ประเทศชาติ เป็นภาษาต่างประเทศ

มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 3,600-3,750 คำ (คำศัพท์ที่มี ระดับการใช้แตกต่างกัน) ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อนสื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้กำหนด ทักษะการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศออกเป็น ดังนี้ คือ อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว ประกาศ โฆษณา บทร้อยกรอง และบทละครสั้น ถูกต้องตามหลักการอ่าน อธิบายและเขียนประโยคและข้อความสัมพันธ์กับสื่อ สนทนาและ เขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง อธิบาย/เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโครงสร้าง ประโยค ข้อความ สำนวน คำพังเพย สุภาษิต ซึ่งโดยรวมนั้น เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน โดยให้ครบทุกทั้ง 4 ทักษะ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้ศิลปภาพยนตร์เพื่อตอบสนอง จุดประสงค์ดังกล่าว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา

1. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

1.1 แนวคิดเรื่องการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาต่างประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา เราจะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอน ที่แตกต่างกันหลากหลายตามหลักแนวคิดพื้นฐาน และวิธีการสอนภาษาที่แตกต่างกันออกไป ตามแต่นักภาษาศาสตร์ประยุกต์คิดค้นขึ้นเพื่อใช้ในการสอน หรือเพื่อปรับปรุงการสอนให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น การสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เกิดขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1970 และได้รับความนิยมอย่างมากใน ประเทศอังกฤษ เนื่องจากเป็นแนวทางการสอนที่เน้นในเรื่องการสื่อสารตามสถานการณ์ใน การใช้ภาษาจริงๆมากกว่าการเน้นสอนเรื่องรูปแบบหรือโครงสร้างของภาษาเพียงอย่างเดียว

กรมวิชาการ (2544, หน้า 132) การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) หมายถึง การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อ การสื่อสาร เป็นการจัดการเรียน การสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของ ตัวผู้เรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอน ตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่ม

จากการฟังไปสู่การพูด การอ่านการจับใจความสำคัญ การทำความเข้าใจจดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้

รูปทอง กว้างสวาสดี (2545, หน้า 18 – 20) การสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) คือ แนวคิดซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) ทักษะทางภาษา (Language skill) และความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Ability) เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร การสอนตามแนวสื่อสารได้ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรก ในแถบอเมริกาเหนือและยุโรป ในช่วงปี 1970 การสอนตามแนวสื่อสารเกิดขึ้นในยุโรป เพราะในช่วงเวลา ดังกล่าวนั้น ผู้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ในยุโรปจำนวนมาก สมพันธ์ยุโรป (Council of Europe) จึงมีความจำเป็น ต้องพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาที่สองแบบเน้นหน้าที่และสื่อความหมาย (Functional Syllabus Design) ได้ใช้คำว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Competence) หมายถึง ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์หรือปะทะสังสรรค์สังคม (Social Interaction) ซึ่งความสามารถ ด้านภาษาที่สำคัญคือความสามารถที่จะพูดหรือเข้าใจคำพูดที่อาจไม่ถูกหลักไวยากรณ์ แต่มี ความหมายเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คำพูดนั้นถูกนำมาใช้

Widdowson (1978 p. 110) อ้างถึงใน Larsen–Freeman (2000, p. 121) ได้กล่าวไว้ว่าในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงโดยการนำแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาใช้นั้นมีเหตุผลมาจากการที่ผู้เรียนสามารถผลิตประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีแต่ก็ยังไม่สามารถที่จะนำความรู้ทางตัวภาษาที่ได้เรียนนั้นไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามบริบท ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการรู้ถึงกฎในตัวภาษาของผู้เรียนนั้นยังไม่เพียงพอแต่การใช้ภาษาในสถานการณ์จริงๆ นั้นเอง

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งนอกจากที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องไวยากรณ์ภาษาแล้ว ผู้เรียนยังต้องมีความรู้ในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือตัวภาษา เช่น สถานภาพหรือความสัมพันธ์ของคู่สนทนาในสังคม อายุ เพศ การศึกษา ความสุขภาพ ตลอดจนเจตนาทั้งทางตรงและทางอ้อมในการสื่อสาร เป็นต้น

Larsen–Freeman (2000, pp. 128–132) ได้กล่าวไว้ว่าเป้าหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นคือการทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารในภาษาที่เรียนได้ โดยการจะทำเช่นนั้นได้จะต้องมีความรู้ในเรื่องของโครงสร้างทางภาษา ความรู้ในเรื่องความหมาย และ

ความเข้าใจในเรื่องของหน้าที่ของภาษาที่ใช้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร บริบททางสังคม ตลอดจนบทบาททางสังคมของผู้ร่วมสนทนาด้วย นอกจากการสอนที่เน้นในเรื่องหน้าที่ของภาษามากกว่ารูปแบบทางภาษาแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนทักษะทั้งสี่ คือ พูด ฟัง อ่าน เขียน ไปพร้อมๆ กันตั้งแต่เริ่มต้นอีกด้วย โดยสิ่งที่มีความโดดเด่นในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ เนื้อหาของการเรียนการสอนจะอยู่ภายใต้กระบวนการทางการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งสิ้น โดยการที่ผู้เรียนจะสามารถสื่อสารได้นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลักๆ อยู่ 3 ประการด้วยกันคือ 1) ช่องว่างระหว่างข้อมูล (Information gap) คือความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันโดยเมื่อคู่สนทนาไม่มีข้อมูลหรือมีข้อมูลไม่พอเพียง ทำให้ต่างฝ่ายต้องการที่จะทราบหรือให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน 2) การเลือก (Choice) คือผู้เรียนมีโอกาสในการเลือกที่จะพูดหรือเขียน ตลอดจนรูปแบบในการสื่อสารความหมาย 3) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้ทราบถึงผลของการสื่อสารที่ว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวจากปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนา นอกจากนี้แล้วการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารยังเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาให้มากที่สุด การให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันโดยให้เลือกใช้ภาษาตามต้องการและให้ประเมินการสื่อสารด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารจริงๆ ส่วนเรื่องข้อผิดพลาดที่ผู้เรียนมีขณะที่มีการเรียนการสอนนั้นไม่ใช่สิ่งที่ต้องการการแก้ไขเสมอ ทั้งนี้ข้อผิดพลาดจะถูกแก้ไขเฉพาะในส่วนที่สำคัญๆ ที่ จะไปขัดขวางหรือสร้างความสับสนของความเข้าใจในการสื่อสารเท่านั้น มิฉะนั้นผู้เรียนอาจเกิดความไม่มั่นใจไม่กล้าที่จะใช้ภาษาในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้

Wilkins (1976, pp. 130-135) ได้เสนอแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตั้งแต่เริ่มต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยในเรื่องความสำคัญทางไวยากรณ์และสถานการณ์ในการใช้ภาษา การสอนภาษาตามแนวทางการสอนเพื่อการสื่อสารจะมีข้อดีกว่าแนวคิดการสอนที่เน้นไวยากรณ์คือ มีการฝึกฝนภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสาร และเมื่อผู้เรียนได้มีการฝึกฝนการใช้ภาษาได้ในสถานการณ์จริงแล้ว ยังช่วยให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้เรียนอีกด้วย

การสร้างความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) ซึ่งเป็นเป้าหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้ แบ่งได้เป็น 4 ประเภทตามแนวคิดของ Savignon (1983, pp. 36-38) ดังต่อไปนี้

1) ความสามารถด้านกฎเกณฑ์และโครงสร้างของภาษา (Linguistic or Grammatical competence) คือ ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีเกี่ยวกับเรื่องการออกเสียง คำศัพท์ โครงสร้างหรือรูปแบบของประโยคเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร

2) ความสามารถด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistic competence) คือ ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีเกี่ยวกับการใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น คนรู้ว่าควรพูดอย่างไรในสถานการณ์ใด จุดประสงค์ของการสนทนา ตลอดจนคำนึงถึงบทบาททางสังคมของตนเองและผู้ร่วมสนทนา เป็นต้น

3) ความสามารถด้านความเข้าใจในระดับข้อความ (Discourse competence) คือ ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีเกี่ยวกับการตีความวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันของประโยคต่างๆ โดยสามารถเชื่อมโยงความหมายและโครงสร้างทางไวยากรณ์เพื่อพูดหรือเขียนสิ่งต่างๆ ได้ต่อเนื่องมีความหมายสัมพันธ์กัน เช่น การมีลำดับของการเล่าเรื่อง การเขียนจดหมายที่มีข้อความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกัน

4) ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic or Strategic competence) คือ ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีเกี่ยวกับ การถอดความ การพูดซ้ำ การพูดอ้อม การใช้ภาษาสุภาพ ตลอดจนการใช้น้ำเสียงแบบต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารมีความราบรื่นขึ้นหากเกิดความเข้าใจผิด หรือการไม่เข้าใจในการสื่อสาร

การสอนตามแนวสื่อสารได้ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรก ในแถบอเมริกาเหนือและยุโรปในช่วงปี1970 การสอนตามแนวสื่อสารเกิดขึ้นในยุโรป เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้อพยพเข้าไปอาศัยในยุโรปเป็นจำนวนมาก สมพันธ์ยุโรป (Council of Europe) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาที่สองแบบเน้นหน้าที่และสื่อความหมาย (functional national syllabus design) เพื่อช่วยให้ผู้อพยพสามารถใช้ภาษาที่สองในการสื่อสาร ในส่วนของอเมริกาเหนือ (Hymes) ได้ใช้คำว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative competence) หมายถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ หรือปะทะสังสรรค์ทางด้านสังคม (social interaction) ซึ่งความสามารถทางด้านภาษาที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถที่จะพูดหรือเข้าใจคำพูดที่อาจไม่ถูกหลักไวยากรณ์ แต่มีความหมายเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คำพูดนั้นถูกนำมาใช้ (Savignon, 1991)

การสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching – CLT) คือ แนวคิดซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา (linguistic knowledge) ทักษะทางภาษา (language skill) และความสามารถในการสื่อสาร (communicative ability) เพื่อให้ผู้เรียน

สามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อสาร (Canale & Swain, 1980 ; Widdowson, 1978) Canale & Swain (1980) และ Savignon (1982) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (grammatical competence) หมายถึงความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างของคำ ประโยค ตลอดจนการสะกดและการออกเสียง
2. ความสามารถด้านสังคม (sociolinguistic competence) หมายถึงการใช้คำและโครงสร้างประโยคได้เหมาะสมตามบริบทของสังคม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ การถามทิศทางและข้อมูลต่างๆ และการใช้ประโยคคำสั่ง เป็นต้น
3. ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการพูดและเขียน (discourse competence) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมระหว่างโครงสร้างภาษา (grammatical form) กับความหมาย (meaning) ในการพูดและเขียนตามรูปแบบ
4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (strategic competence) หมายถึงการใช้เทคนิคเพื่อให้การติดต่อสื่อสารประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการสื่อสารด้านการพูด ถ้าผู้พูดมีกลวิธีในการที่จะไม่ทำให้การสนทนานั้นนั้นหยุดลงกลางคัน เช่นการใช้ภาษาท่าทาง (body language) การขยายความโดยใช้คำศัพท์อื่นแทนคำที่ผู้พูดนึกไม่ออก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า CLT ไม่ได้ละเลยโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ในการสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์ต้องเน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้ เพื่อการสื่อความหมายหรือการสื่อสาร Canale & Swain (1980) อธิบายไว้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญของกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางภาษา ถ้าปราศจากกฎเกณฑ์ และโครงสร้างแล้วความสามารถทางการสื่อสารของผู้เรียนจะถูกจำกัด ดังนั้น ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (fluency) และความถูกต้องในการใช้ภาษา (accuracy) จึงมีความสำคัญเท่ากัน บทบาทของผู้เรียน (learner roles)

Breen และ Candrine (อ้างใน Richards & Rodgers, 1995, p. 112) อธิบายบทบาทของผู้เรียนตามแนว CLT ผู้เรียนคือผู้ปรึกษา (negotiator) การเรียนรู้เกิดจากการปรึกษาหารือในกลุ่มผู้เรียน โดยผู้ สอนจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ จุดมุ่งหมายหลักในการทำ กิจกรรมกลุ่มคือมุ่งให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้พอๆ กับการรับ บทบาทของครู (teacher roles)

ครูมีบทบาทที่สำคัญ 3 บทบาท คือผู้ดำเนินการ (organizer, facilitator) เตรียมและดำเนินการจัดกิจกรรม ผู้แนะนำหรือแนะแนว (guide) ขั้นตอนและกิจกรรมต่างๆ และเป็นผู้วิจัยและผู้เรียน (researcher, learner) เรียนรู้พฤติกรรมและการเรียนของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ครูอาจมีบทบาทอื่นๆ เช่น ผู้ให้คำปรึกษา (counselor) ผู้จัดการกระบวนการกลุ่ม (group process manager) ครูตามแนวการสอนแบบ CLT เป็นครูที่เป็นศูนย์กลางน้อยที่สุด (less teacher centered) นั่นคือครูมีหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารและในช่วงที่นักเรียนทำกิจกรรมครูจะกระตุ้นให้กำลังใจช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้ได้ความหมายและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ อันเป็นการเชื่อมช่องว่างระหว่างความสามารถทางไวยากรณ์ (grammar competence) และความสามารถทางด้านสื่อสาร (communicative competence) ของผู้เรียนบทบาทของสื่อการเรียนการสอน (the role of instructional materials)

การสอนตามแนว CLT จำเป็นที่ต้องใช้สื่อที่หลากหลาย เพราะสื่อมีความสำคัญต่อการเรียน แบบปฏิสัมพันธ์หรือการเรียนแบบร่วมมือและการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สื่อที่สำคัญ 3 อย่าง ที่ใช้สำหรับการสอนตามแนว CLT ได้แก่ เนื้อหา (text-based) งาน/กิจกรรม (task-based) ของจริง (realia)

- เนื้อหา (text-based material) ในปัจจุบันมีตำราเรียนจำนวนมากมายที่สอดคล้องกับการเรียน/สอนตามแนว CLT ซึ่งการออกแบบตำราเรียนกิจกรรมและเนื้อหาแตกต่างจากตำราที่แต่ง ขึ้นมาเพื่อสอนไวยากรณ์ ยกตัวอย่าง แบบเรียน CLT จะไม่มีแบบฝึกหัด (drill) หรือโครงสร้าง ประโยคส่วนมากแบบเรียนที่เน้น CLT จะประกอบไปด้วยข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติหรือกิจกรรมคู่ หรืออาจกำหนดเรื่อง (theme) ที่จะเรียนแล้วมีกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องนั้นๆ

- สื่อที่เป็นของจริง (realia) CLT เน้นการใช้สื่อที่เป็นของจริง (authentic material) เช่น บ้ายประกาศโฆษณา หนังสือพิมพ์รูปภาพ แผนที่ เป็นต้น กิจกรรมการเรียนการสอนแนว CLT

Nunan และ Lamp (1996) อธิบายลักษณะกิจกรรม การสอนตามแนว CLT ดังนี้ “กิจกรรมการสอน CLT คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง หรือการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย กิจกรรมการสอนตาม แนว CLT เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล (information sharing) การปฏิสัมพันธ์ (interaction)”

CLT มักจะถูกเรียกว่า เป็นแนวคิด (approach) มากกว่าวิธีสอน (method) เพราะ CLT ส่วนมากแล้วจะกล่าวถึงแนวคิดที่กว้างๆ ยึดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ของผู้เรียน ลักษณะพื้นฐานของ CLT มีดังนี้

1. เน้นการเรียนรู้โดยวิธีสื่อสารผ่านการปฏิสัมพันธ์โดยใช้ภาษาเป้าหมาย (target language)
2. เน้นการใช้สื่อและเนื้อหาที่เป็นของจริง (authentic material)
3. เน้นทั้งทักษะภาษา (language skill) และกระบวนการเรียนรู้ (learning process)
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน (ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง)
5. เชื่อมต่อระหว่างการเรียนภาษาในชั้นเรียนกับการเรียนและการใช้ภาษา นอกห้องเรียน

CLT คือแนวคิดทางการสอนภาษาที่นักภาษาศาสตร์คิดขึ้นมาเพื่อแก้ข้อบกพร่องและความล้มเหลวของวิธีสอนแบบฟัง-พูด audiolingualism (Savignon, 1982) กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนว CLT ส่วนมากจะจัดในรูปกิจกรรมกลุ่มเล็ก เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (co-operative learning) มากกว่าการแข่งขัน (Larsen-Freeman, 1986) อย่างไรก็ตาม CLT เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ในสถานการณ์จริง

Littlewood (1981, p. 35) ได้จำแนกกิจกรรม CLT เป็น 2 กิจกรรมหลักคือ

1. กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร (functional communication activity) กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อความหมายที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสาร
2. กิจกรรมปะทะสังสรรค์ในสังคม (social interaction activity) เช่นการสนทนาอภิปราย ได้ว่าที่ การเลียนแบบและการแสดงบทบาทสมมติผู้สอนจะสอนกิจกรรม CLT อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ Scarcella และ Oxford (1992) เสนอแนะหลักการดังนี้

- 2.1 ครูนำเหตุการณ์นอกห้องเรียนเข้าไปสู่ชั้นเรียนโดยใช้ บทบาทสมมติ (role play) การเลียนแบบ (simulation) และกิจกรรมการแก้ปัญหา (problem solving activity)
- 2.2 ครูใช้ภาษาที่เป็นสภาพจริง (authentic language) ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คือภาษาที่เป็นธรรมชาติไม่ใช่ภาษาที่ดัดแปลงใช้เฉพาะในชั้นเรียน แต่เป็นภาษาที่ใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.3 ครูเน้นความหมายของภาษา (meaning) เพื่อการสื่อสารเพื่อช่วยให้นักเรียนคาดเดาเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียนได้

2.4 ครูให้โอกาสนักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดและทัศนคติส่วนตัวของนักเรียน

2.5 ครูกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนแบบร่วมมือและทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

2.6 ครูออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ครอบคลุมสมรรถนะทางการใช้ภาษาด้านการสื่อสาร (communicative competence) ให้มากที่สุดการออกแบบกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

Bilash (2000, p. 35) ได้เสนอแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร เรียกว่าการออกแบบกิจกรรมเพื่อการสื่อสารตามเกณฑ์ของบิลาช (Bilash's criteria for communicative activities – BCCA) เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินกิจกรรมที่ครูใช้ในชั้นเรียนว่า กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมเพื่อการสื่อสารหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด BCCA ประกอบไปด้วย 11 เกณฑ์ดังนี้

1. กิจกรรมนั้นส่งเสริมหน้าที่ของภาษา (functions of language) หรือไม่
2. กิจกรรมนั้นได้ใช้สื่อที่เป็นของจริง (authentic material) หรือยัง
3. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างกว้างขวางเพียงใด

4. กิจกรรมนั้นมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้รู้อย่างอื่น นอกจากคำศัพท์ และหลักไวยากรณ์หรือไม่

5. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟังหรือไม่

6. กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาหรือไม่

(problem solving activity)

7. กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันหรือไม่

8. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดและทัศนคติส่วนตัวของนักเรียนหรือไม่

9. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์หรือไม่ (interactional activity)

10. กิจกรรม CLT ที่ดีต้องมีลักษณะเมื่อผู้เรียนปฏิบัติแล้วเกิดการเสี่ยงภัยต่ำ (low risk) และเกิดความปลอดภัยสูง (high security) สร้างความมั่นใจลดความวิตกกังวล

11. กิจกรรมนั้นสนุกสนานน่าสนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากร่วมกิจกรรม หรือไม่การสอนตามแนวสื่อสารคืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร

การสอนตามแนวสื่อสารได้ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรก ในแถบอเมริกาเหนือและยุโรปในช่วงปี 1970 การสอนตามแนวสื่อสารเกิดขึ้นในยุโรป เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้อพยพเข้าไปอาศัยใน ยุโรปเป็นจำนวนมาก สมาพันธ์ยุโรป (Council of Europe) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาที่สองแบบเน้นหน้าที่และสื่อความหมาย (functional national syllabus design) เพื่อช่วยให้ผู้อพยพสามารถใช้ภาษาที่สองในการสื่อสาร ในส่วนของอเมริกาเหนือ (Hymes) ได้ใช้คำว่า ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative competence) หมายถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ หรือปะทะสังสรรค์ทางด้านสังคม (social interaction) ซึ่งความสามารถทางด้านภาษาที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถที่จะพูด หรือเข้าใจคำพูดที่อาจไม่ถูกหลักไวยากรณ์ แต่มีความหมายเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คำพูด นั้นถูกนำมาใช้ (Savignon, 1991) การสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching – CLT) คือแนวคิดซึ่ง เชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา (linguistic knowledge) ทักษะทางภาษา (language skill) และภาษาเพื่อสื่อสาร (Candale และ Swian, 1980 ; Widdowson, 1978) Candale และ Swian (1980) และ Savignon (1982) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (grammatical competence) หมายถึงความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างของคำ ประโยค ตลอดจนการสะกดและการออกเสียง
2. ความสามารถด้านสังคม (sociolinguistic competence) หมายถึงการใช้คำ และโครงสร้างประโยคได้เหมาะสมตามบริบทของสังคม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ การถามทิศทางและข้อมูลต่างๆ และการใช้ประโยคคำสั่ง เป็นต้น
3. ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการพูด และเขียน (discourse competence) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมระหว่างโครงสร้างภาษา (grammatical form) กับความหมาย (meaning) ในการพูดและเขียนตามรูปแบบ และสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (strategic competence) หมายถึง การใช้เทคนิคเพื่อให้การติดต่อสื่อสารประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการสื่อสารด้านการพูด ถ้าผู้พูดมีกลวิธีในการที่จะไม่ทำให้การสนทนานั้นหยุดลงกลางคัน เช่นการใช้ภาษาท่าทาง (body language) การขยายความโดยใช้คำศัพท์อื่นแทนคำที่ผู้พูดนึกไม่ออก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า CLT ไม่ได้ละเลยโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ในการสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์ต้องเน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้ เพื่อการสื่อความหมายหรือการสื่อสาร Canale และ Swain (1980) อธิบายไว้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญของกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางภาษา ถ้าปราศจากกฎเกณฑ์ และโครงสร้างแล้วความสามารถทางการสื่อสาร ของผู้เรียนจะถูกจำกัด ดังนั้น ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (fluency) และความถูกต้องในการใช้ภาษา (accuracy) จึงมีความสำคัญเท่ากัน

ละเอียด จุฑานันท์ (2544, อ้างถึงใน สุชาติดา โภชนสมบุรณ์, 2549, หน้า 1) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้นั้น ควรจะต้องสอนสิ่งต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์ (Linguistic Competence and Grammatical Competence) ได้แก่ การใช้ทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งมีองค์ประกอบทางภาษาคือ เสียง คำศัพท์ โครงสร้าง ซึ่งเป็นแกนในการสื่อความหมายในด้านทักษะการฟัง ในด้านทักษะการพูด จะต้องออกเสียงให้ถูกต้อง และสนทนาโต้ตอบด้วยสำเนียงและจังหวะที่เจ้าของภาษาพอจะเข้าใจได้ ในด้านทักษะการอ่าน จะต้องรู้จักกลไกของการอ่าน และสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้ ด้านทักษะการเขียน จะต้องรู้จักกลไกในการเขียน คือสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเรียบเรียงประโยค

2. ความสามารถทางภาษาสังคม (Sociolinguistic Competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม ตามระเบียบปฏิบัติของสังคมภาษาในแต่ละกลุ่มสังคมวัฒนธรรม เลือกใช้ให้เหมาะกับบุคคล สถานการณ์ที่แตกต่างกัน

3. ความสามารถในการใช้คำเชื่อมความสัมพันธ์ของข้อความ (Articulators and Connectors) คือมีความรู้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา ใช้ความรู้ทางไวยากรณ์ในการ

4. เรียบเรียงประโยคตามลำดับก่อน – หลัง

5. สมรรถภาพในการประยุกต์ใช้หรือยุทธศาสตร์ในการสื่อสาร (Pragmatic Competence or Strategic Competence of Communicative) คือ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ด้วยการแสดงออกด้วยการใช้กิริยาท่าทาง สีหน้า น้ำเสียง ประกอบการสื่อความหมาย สุชาติ โภชนสมบุรณ์ (2549, หน้า 1) กล่าวว่า วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาคือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเพื่อการสื่อสารได้จริง การจัดการเรียนการสอนมีหลักสำคัญดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนความรู้ รูปแบบภาษาที่เรียน จะใช้ได้ในการณ์ที่มีความหมายต่องให้ผู้เรียนรูวกำลังทำอะไร เพื่ออะไร ผู้สอนต้องบอกให้ผู้เรียนภาษาทราบถึงความมุ่งหมายของการเรียน การฝึกการใช้ภาษา เพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่องผู้เรียน ใ้ผู้เรียนรู้สึกว่เมื่อเรียนแล้วสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้เพิ่มขึ้น สามารถสื่อสารได้ตามที่ตนเองต้องการ

2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) คือใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ประกอบด้วยกิริยาท่าทางที่ควรจะได้ทำพฤติกรรมเช่นเดียวกับในชีวิตจริง

3. ฝึกสมรรถภาพด้านการสื่อสาร (Communicative Competence) คือ ผู้เรียนทำกิจกรรมใช้ภาษามีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information gap) ผู้เรียนทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จำเป็นต้องสื่อสารกันจึงจะทราบข้อมูล สามารถเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมกับบทบาทสถานการณ์ จำนวนภาษาในรูปแบบต่างๆ (Function)

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใ้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ สามารถแสดงความคิดเห็นหรือระดมพลังสมอง (Brainstorming Activity) ฝ่การทำงานกลุ่ม แสดงบทบาทสมมติ (Role play) เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ฯลฯ

5. ฝ่ผู้เรียนให้ใช้ภาษาในกรอบของความรู้ทางด้านหลักภาษา (Grammatical Competence) ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา สื่อสารได้คล่อง (Fluency) เน้นการใช้ภาษาตามสถานการณ์ (Function)

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามศักยภาพ

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบและสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้นอกชั้นเรียน

8. ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองความสนใจของผู้เรียน

9. ให้โอกาสผู้เรียนพูด แสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ

10. ต้องช่วยชี้แนะ นำทางผู้เรียน ให้คำแนะนำในระหว่างการทำกิจกรรมพร้อมกับตรวจความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน

จรัสศรี คิวสุวรรณ (2541 อ้างถึงใน สุชาติ โกชนสมบูรณ์, 2549, หน้า 1)

กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้คือ

1. จัดการสอนหรือจำลองเหตุการณ์ ให้ผู้เรียนฝึกการใช้ทักษะทางภาษา

2. จัดกิจกรรมและสร้างสื่อการสอนเป็นเครื่องมือในการฝึก

3. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. ส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกของผู้เรียน

5. สอนสัมพันธ์ทักษะ บูรณาการวิธีสอนต่างๆ เช่น วิธีสอนแบบ 3p หรือ 3

ขั้นตอนได้แก่

ขั้นนำเสนอ (Presentation) เช่น คำศัพท์ รูปประโยคด้วยการฟัง

และการพูด

ขั้นฝึก (Practice) เป็นการฝึกทักษะด้านการฟังและการพูด

ขั้นนำไปใช้ (Production) เป็นการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน

การเขียน ทำแบบฝึกหัด หรือเล่นเกม เพลง

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าการสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นเน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่าเน้นถึงหลักเกณฑ์การใช้ภาษา อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้องอีกด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนแนวนี้จะต้องเน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด เช่นมีการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สนทนาโต้ตอบกันเป็นคู่ กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ มีการสวมบทบาท การเล่นเกม เป็นต้น และการที่ผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น ผู้เรียนต้องมีทักษะความสามารถทั้ง 5 ด้าน นั่นคือ ความสามารถในการด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ ความสามารถด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม ความสามารถด้านความสัมพันธ์ของข้อความ ความสามารถในการเรียบเรียงประโยคตามลำดับก่อน – หลัง และ ความสามารถด้านการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย

ความสามารถในการฟัง – พูด

ทักษะฟัง-พูดเป็นทักษะที่แสดงออกทางคำพูด (Speech Skills) และในการฝึกทักษะนั้นจะต้องเริ่มจากสามารถจำแนกเสียงได้ไปจนถึงฟังข้อความในระดับความเร็วปกติของเจ้าของภาษาได้เข้าใจการฝึกทักษะพูดจะต้องออกเสียงวลีและประโยคให้ถูกต้องไปจนถึงสนทนาโต้ตอบด้วยสำเนียงและจังหวะที่เจ้าของภาษาพอฟังและเข้าใจได้ Byrne (อ้างใน สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2530, หน้า 20) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันได้เน้นความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ การฟังและการพูดจึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน การฝึกความเข้าใจในการฟังมีความสำคัญพอๆ กับการฝึกความสามารถในการพูด ดังนั้นจึงควรพัฒนาทักษะทั้งสองไปพร้อมๆ กัน การฟัง-พูดเป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซึ่งต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตนเองผู้ฟังจะต้องตีความสิ่งที่ผู้พูดพูดและสามารถตอบได้ด้วยภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจ ทักษะฟังเป็นทักษะด้านการรับ (Receptive Skill) และทักษะพูดเป็นทักษะด้านการแสดงออก (Productive Skill) ผู้ฟังสามารถจะตีความในสิ่งที่ได้ยินด้วยการสังเกตการณ์เน้นเสียงหนักเบา ระดับเสียงสูงต่ำในประโยคการแสดงสีหน้าท่าทางได้ถึงแม้ว่าผู้พูดจะใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์หรือมีการใช้ความฟุ่มเฟือยทางภาษา (Redundancy) ในระหว่างที่พูดก็ตาม (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2530, หน้า 1-2)

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2554, หน้า 1-2) ทักษะฟัง-พูดในกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มักจะเป็นทักษะที่สัมพันธ์กัน การฟัง-พูดเป็นการสื่อสารทางวาจาตั้งแต่คน 2 คนขึ้นไปที่จะสื่อความหมายของตนเองให้กับผู้อื่น การฟังเป็นทักษะการรับ (receptive skill) ส่วนการพูดเป็นทักษะการแสดงออก (productive skill) ผู้ฟังสามารถที่จะตีความหมายในสิ่งที่ได้ยินด้วยการสังเกตเสียง ระดับเสียงสูงต่ำ เน้นเสียงหนักเบา หรือสีหน้าท่าทางของผู้พูดได้ ผู้สอนจึงต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินว่าเป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้ยินหรือไม่ หรือเกี่ยวข้องกับประโยคอื่นอย่างไร จะต้องฝึกให้ผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลหรือใช้ความจำ จำสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่จะรับฟังใหม่ และมีความสามารถในการคาดเดา ทำนายสิ่งต่างๆ ที่จะได้ยินต่อด้วย

มนุษย์เราเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ และสามารถที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการเริ่มจากการฟัง และต่อมาก็คือการพูด เช่นเดียวกันในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ทักษะการฟังก็มาก่อน ต่อมาก็เป็นการพูด และทักษะการอ่านและเขียนจึงจะตามมาทีหลัง แต่ก็

ไม่ได้หมายความว่าในกระบวนการเรียนการสอนนั้นจะแยกทักษะแต่ละด้านออกจากกัน อย่างสิ้นเชิง ทุกทักษะกระบวนการจะสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงถือได้ว่าทักษะการฟัง-พูด เป็นทักษะพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านการอ่านและเขียน ถ้านักเรียนมีทักษะการฟังพูดที่ดี ก็จะทำให้ทักษะการอ่านและเขียนพัฒนาได้ดีตามไปด้วย โดยเฉพาะการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้สอนจึงควรเน้นให้ผู้เรียนบังเกิดทักษะการฟัง-พูดที่ดี พอที่จะสื่อความหมายหรือสื่อสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจที่จะพัฒนาทักษะด้านการอ่านและการเขียนต่อไป

1. ปัจจัยการพัฒนาทักษะการฟัง-พูด

ถึงแม้จะเป็นอุปสรรคปัญหาที่ก่อให้เกิดความหนักใจแก่ครูผู้สอนที่จะสร้างให้ผู้เรียนสามารถเกิดทักษะในการฟัง-พูดได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่ครูผู้สอนก็สามารถที่จะช่วยพัฒนาทักษะด้านการฟัง-พูดของนักเรียนได้ ทั้งนี้ในการที่จะพัฒนาทักษะการฟัง-พูดให้บังเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ดังนี้ ศักดิ์สิทธิ์ (2535) กล่าวไว้ค่อนข้างน่าสนใจดังนี้

1. มีการวางแผนที่ดี หมายถึงมีการเตรียมแผนการสอนซึ่งเป็นศิลปะของการผสมผสานเทคนิคกับกิจกรรมและสื่อต่างๆ เข้าด้วยกันให้พอเหมาะพอดี มีความหลากหลายและยืดหยุ่นในตัวเอง ครูไม่ควรตั้งจุดประสงค์ในการพูดไว้สูงเกินไปเกินกว่าที่นักเรียนจะรับได้ แต่เป้าหมายในการสอนพูดต้องสูงพอที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่น และต้องพอที่จะเกิดสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติ

2. แรงจูงใจ แรงจูงใจที่จะเรียนภาษาเป็นแรงขับที่สำคัญที่สุด ครูมีส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะการสอนพูด ต้องรู้จักอดทน ให้กำลังใจ ไม่เบื่อหน่ายที่จะช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องในการฟัง-พูด การออกเสียง

3. เทคนิคการสอน แต่ละบทเรียนในการสอนครูควรใช้เทคนิคที่ต่างกัน ควรผนวกสิ่งใหม่เข้ากับสิ่งที่นักเรียนรู้แล้ว ผนวกสิ่งยากเข้ากับสิ่งง่าย การฝึกพูดควรเปลี่ยนกิจกรรมบ่อยๆ ไม่ซ้ำซาก การใช้สื่อประเภทหนังสือเรียนต้องใช้อย่างมีศิลปะไม่ใช่เป็นทาสของหนังสือเรียน

4. ความอดทนในการสอน ความอดทนเป็นคุณธรรมประการสำคัญของครู การแก้ไขสิ่งผิดต้องใช้ความอดทนที่สูงมาก โดยเฉพาะการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเด็กย่อมบังเกิดข้อผิดพลาดในการฝึกพูด ซึ่งเป็นสิ่งปกติของการเรียนการสอนภาษาที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้

5. บรรยากาศของการเรียน การเรียนทักษะการพูดจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิงถ้า ชั้นเรียนเงียบ นักเรียนกลัวพูดผิด กลัวเพื่อนหัวเราะเยาะ และครูไม่สามารถสร้าง บรรยากาศในบทเรียนให้มีชีวิตชีวาได้ ดังนั้นบรรยากาศชั้นเรียนไม่ควรเครียด สบายๆ มีเสียงหัวเราะ ไม่เกร็ง มีสื่อช่วยสอนเช่นเกม เพลง ฯลฯ

6. สื่อโสตทัศนูปกรณ์ เช่นสื่อประเภทรูปภาพ แผนที่ การ์ตูน เทป ฯลฯ จะเป็นสื่อที่จะช่วยให้เกิดความสนใจได้เป็นอย่างดี มีชีวิตชีวา สื่อเหล่านี้จะเป็นเครื่องช่วยในการฝึกพูดในบทเรียนได้

7. อารมณ์ขัน อารมณ์ขันเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ในอาชีพความเป็นครู ซึ่ง จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนและครูได้ใกล้ชิดและเป็นกันเอง ช่วยมิให้บังเกิดกำแพงที่จะขวางกั้นความอยากพูดของนักเรียนได้

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 54 -55) ได้เสนอแนะสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงเกี่ยวกับการสอนทักษะการฟังและการพูด ดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในการออกเสียงการเลือกความหมายและกฎไวยากรณ์ทางภาษาตลอดจนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริง
2. ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นโดยเน้นบทสนทนาที่ไม่เป็นทางการ
3. ก่อนบทสนทนาที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาจริงๆ ในชีวิตประจำวันโดยสามารถชี้ให้เห็นกฎการพูดได้ว่า บทสนทนานี้ใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร พูดที่ไหน พูดอย่างไร และผู้พูดมีจุดประสงค์อะไร นอกจากนี้คำศัพท์และโครงสร้างที่นำมาใช้จะต้องอยู่ในบริบทที่มีความหมาย มีคำศัพท์ใหม่ประมาณ 2-3 คำ โครงสร้าง 1-2 โครงสร้าง อีกทั้งเนื้อหาต้องตรงกับความสนใจของผู้เรียน
4. บรรยากาศในการสอนฟังและพูด ควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เครียด ผู้เรียนมีความสบายใจและไม่กระตาคอหายที่จะพูด

2. เทคนิควิธีการสอนฟัง-พูด

จากประเด็นปัญหาอุปสรรคในการสอนฟัง-พูดดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ปัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอย่างไรจะสามารถสอนให้นักเรียนบังเกิดทักษะการฟัง-พูดที่ดีได้ ซึ่งนอกจากจะคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่กล่าวมาแล้ว ต้องมีเทคนิคการสอนที่มีความเหมาะสมเข้ามาช่วยในการสอน ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. ประการแรก ครูควรเป็นแม่แบบในการฝึก ครูควรฝึกนักเรียนอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกห้องเรียน พยายามจูงใจให้นักเรียนสนใจกระตือรือร้นที่จะพูด โดยครูจะเป็นผู้เริ่มต้นก่อน ต่อไปจึงให้นักเรียนได้ฝึกสนทนาโต้ตอบกันเองอย่างง่าย ๆ ใช้ประโยคง่าย ๆ ภาษาพูดจึงอาจไม่เป็นกฎเกณฑ์ หรือไวยากรณ์ตายตัว ฟังแล้วรู้เรื่อง สามารถพูดโต้ตอบกันเองได้ ตามทฤษฎีสุข เริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน แรกเริ่มอาจจะไม่กล้าหรือพูดผิด ครูต้องคอยแก้ไขไม่ให้นักเรียนเกิดความท้อแท้ ไม่กล้าแสดงออก ที่สำคัญที่สุดคือ ครูควรเป็นแม่แบบทางภาษาที่ดี ใช้ภาษาได้คล่อง มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ หากครูเองไม่กล้าพูด กล้าแสดงออก ไม่กล้าออกเสียงหรือชักชวนให้นักเรียนพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษแล้ว การพัฒนาทักษะด้านนี้จะล้มเหลว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ครูต้องพยายามใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนในช่วงโหม่งสอนให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ทั้งต่อตัวครูและนักเรียน เพราะจากการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครูและนักเรียนในห้องเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครูใช้ภาษาแม่ (ภาษาไทย) มากกว่าภาษาอังกฤษ (บำรุง ไตรรัตน์, 2534, หน้า 130) สอดคล้องกับการวิจัยของทองปอนด์ ชินวงศ์ (2530, หน้า 147) และวราพรพรชัย เจริญสุจริต (2533, หน้า 159) ที่พบว่าครูที่สอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะใช้ภาษาไทยร้อยละ 49 และภาษาอังกฤษร้อยละ 51 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราครึ่งต่อครึ่ง ดังนั้นครูผู้สอนภาษาอังกฤษต้องพยายามฝึกใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดในขณะที่สอนเพื่อให้บังเกิดทักษะและความชำนาญ

อาจจะมีประเด็นคำถามที่ว่า “ครูควรใช้ภาษาแม่ (ภาษาไทย) ในห้องเรียนหรือในช่วงโหม่งเรียนภาษาอังกฤษเมื่อไร?” เกี่ยวกับประเด็นนี้ บำรุง ไตรรัตน์ (2534, หน้า 149) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าการใช้ภาษาแม่ในช่วงโหม่งเรียนภาษาต่างประเทศควรใช้ในสถานการณ์ที่มีความเหมาะสมดังนี้

1. ควรใช้เพื่ออธิบายถึงจุดประสงค์ของแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมทางภาษาที่ครูจัดในห้องเรียน
2. ควรใช้เพื่อบอกความหมายของคำศัพท์ที่ครูเห็นว่าต้องใช้ภาษาแม่อธิบายนักเรียนจึงจะเข้าใจ
3. ควรใช้เพื่ออธิบายหรือสรุปเน้นหัวข้อไวยากรณ์ที่สอน
4. ควรใช้เพื่อรักษาระเบียบวินัยของห้องเรียน
5. ควรใช้เมื่อสอนภาษาอังกฤษเป็นครั้งแรกหรือในช่วงโหม่งแรกที่สอนภาษาอังกฤษแก่นักเรียน

สรุปแล้วการใช้ภาษาไทยในชั่วโมงสอนควรใช้ให้น้อยที่สุดแต่ควรใช้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นคือควรใช้เมื่อเห็นว่ามีค่าเป็นจริง ๆ เช่น เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าบางอย่างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อประหยัดเวลาที่มีคุณค่าไว้สำหรับการฝึกภาษาอังกฤษ เพื่ออธิบายสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ

1. การหาโอกาสพูดคุยสนทนากับเจ้าของภาษาโดยตรง จะเป็นผลดีต่อนักเรียนมาก ถ้าเป็นไปได้อาจเชิญเจ้าของภาษามาให้นักเรียนฝึกในสถานการณ์จริง จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดความภาคภูมิใจ จะทำให้บังเกิดทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ และเพิ่มพูนทักษะการฟัง-พูดได้ด้วย แต่ก็คงเป็นไปได้ยาก เท่าที่จะทำได้ทุกวันนี้อย่างมากก็โดยการใช้นเทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ (Video Tape) เปิดให้นักเรียนฝึกและพูดตาม ครูคอยควบคุมซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการฝึกทักษะด้านนี้ได้

2. การฝึกทักษะการฟังโดยใช้ดนตรีและเสียงเพลง ครูอาจทำได้โดยใช้เพลงง่ายๆ หรือเพลงที่ได้รับความนิยมให้นักเรียนได้ฝึกร้องตาม อภิปรายซักถามเกี่ยวกับเพลงนั้นๆ ตอนแรกๆ อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการฟัง แต่หากฝึกบ่อยๆ นักเรียนจะร้องได้และสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังสามารฝึกทักษะการพูด โดยให้นักเรียนพูดเกี่ยวกับเพลงที่ได้ฟังด้วยประโยคง่ายๆ สั้นๆ หรือสรุปด้วยข้อความสั้นๆ ครูอาจใช้คำถามนำหรือกระตุ้นให้นักเรียนพูดด้วยวิธีอื่นๆ ก็ได้

3. การฝึกฟัง-พูดโดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีเข้าช่วยสื่อเทคโนโลยีที่นิยมโดยทั่วไปคือวิดีโอเทปซึ่งได้บันทึกการพูดภาษาอังกฤษที่อาจเกี่ยวข้องกับบทเรียนนำมาเสริมเพื่อฝึกทักษะการฟัง-พูด หรือชี้ให้เห็นถึง ลักษณะของ การฝึกออกเสียง การเน้นคำ (stress) หรือ เสียงในประโยค (intonation) เป็นต้น ซึ่งจากการวิจัยของ จรัสศรี ฐานิวัฒน์านนท์ (2532) พบว่าเมื่อนำเอาวิดีโอเทปใช้ในการฝึกสนทนา จะทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนใจ กระตือรือร้นที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในสื่อยุคใหม่ในปัจจุบันอาจมีสื่อประเภทสื่อประสมอื่นๆ เช่น CD, DVD และอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 53 -55) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจประโยค ที่ได้ยินว่าเกี่ยวข้องกับประโยคอื่นๆ อย่างไร และทำหน้าที่อย่างไรในการสื่อสาร ซึ่งผู้ฟังไม่จำเป็นต้องฟังสิ่งที่ตนได้ยินทั้งหมด เพียงเลือกฟังในสิ่งที่ตรงกับจุดมุ่งหมายในการฟังของตนเท่านั้น ข้อควรคำนึงอีกประการหนึ่งคือ ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น แต่ไม่ได้หมายถึง การยึดลำดับความยากง่ายของไวยากรณ์เป็นหลัก ควรเน้นบทสนทนาที่ไม่เป็นทางการก่อนบท

สนทนาที่เป็นทางการ ควรเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาจริงๆ ในชีวิตประจำวัน โดยสามารถชี้ให้เห็น กฎการพูดได้ คือรู้ว่าบทสนทนาที่ใครพูดกับใคร เรื่องอะไร ที่ไหน อย่างไร จุดประสงค์อะไร ข้อควรคำนึงประการสุดท้าย คือบรรยากาศในการสอนทักษะพูด – ฟัง ควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เครียด ผู้เรียนมีความสุขสบายใจ และไม่กระตือรือร้นที่จะพูด ถ้าเป็นไปได้ควรจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการร่วมกิจกรรมการฝึกทักษะพูด – ฟัง ได้เป็นอย่างดี เช่น อาจเปลี่ยนจากห้องเรียนไปที่ใต้ร่มไม้ในบริเวณโรงเรียน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553, หน้า 18) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจำลองสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะฟัง พูด อ่านและเขียนโดยบูรณาการทักษะต่างๆ ร่วมกัน แต่ทางผู้วิจัยนั้นได้ทำการวิจัยในเรื่องของทักษะด้านการฟังและพูดจึงได้นำเสนอเทคนิคการสอนทักษะเพื่อการสื่อสาร ด้านการฟังและพูด ดังนี้

การสอนทักษะการฟัง

ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะต่อไป เช่น การพูด การอ่าน การเขียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการฟัง ทั้งการฟังโดยทั่วไป (Casual Listening) และการฟังอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Focused Listening)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนการฟัง

กิจกรรมก่อนการสอนฟัง

1. การใช้รูปภาพ เช่น จับคู่รูปภาพ อภิปรายเกี่ยวกับภาพ เป็นต้น
2. เสนอคำศัพท์ใหม่ เช่น ใช้รูปภาพ แสดงอาการหรือท่าทางประกอบ

เป็นต้น

3. ทบทวนคำศัพท์ที่เรียนมาแล้ว เช่น จัดทำรายการคำ ทดสอบคำศัพท์

เป็นต้น

4. อ่านก่อนฟัง เช่น อ่านคำถามก่อนฟัง อ่านย่อหน้าสั้นๆ เกี่ยวกับเนื้อหา

ที่จะฟังก่อน เป็นต้น

กิจกรรมระหว่างการสอนฟัง

การจัดกิจกรรมระหว่างการสอนฟังเป็นสิ่งสำคัญ ครูผู้สอนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟังให้มาก ไม่ควรให้ผู้เรียนเขียนมากนัก เพราะจะทำให้การฟังของผู้เรียนขาดความเข้าใจที่สมบูรณ์ กิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมระหว่างฟัง ได้แก่

1. กากบาทรูปภาพ (Checking things in a picture) มีขั้นตอน ดังนี้
  - แจกภาพให้ผู้เรียนคนละ 1 ภาพ
  - ครูผู้สอนอ่านข้อความ นักเรียนดูภาพของตน (Listening and look)
  - ผู้เรียนทำเครื่องหมาย X ลงบนภาพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง
2. เรียงรูปภาพ (Putting picture in order) มีขั้นตอน ดังนี้
  - ผู้เรียนมีรูปภาพคนละ 1 ชุด
  - ครูผู้สอนอ่านข้อความ
  - ผู้เรียนเรียงภาพที่กล่าวถึง โดยเขียนหมายเลขใต้รูปภาพ
3. เลือกรูปภาพที่บรรยาย (Choosing a picture) มีขั้นตอน ดังนี้
  - ผู้เรียนมีรูปภาพคน หรือสถานที่
  - ครูผู้สอนอ่านบรรยายภาพคน หรือสถานที่
  - ผู้เรียนเขียนชื่อคน หรือสถานที่ ตามที่ครูผู้สอนบรรยาย
4. เติมข้อความให้สมบูรณ์ (Completing Grids and Charts) มีขั้นตอน ดังนี้
  - การเติมชื่อบุคคลใน family tree
5. เตาะและคาดการณ (Guessing and Predicting) มีขั้นตอน ดังนี้
  - ผู้เรียนฟังเรื่องจากเทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์
  - ผู้เรียนตั้งสมมุติฐานหรือเตาะเรื่อง โดยมีคำถาม
    - What will happen next?
    - What is going on?
    - What do you think will happen next?
6. การเขียนเส้นทาง/ทิศทาง (Following a route) มีขั้นตอน ดังนี้
  - ผู้เรียนฟังเกี่ยวกับการบอกทิศทางจากเทปหรือ
  - ครูผู้สอนนักเรียนลากเส้นทางบนแผนผังหรือแผนที่

7. การตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response; TPR.) เป็นกิจกรรมการสอนภาษาที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนอง (แสดงท่าทาง) เมื่อได้ยินได้ฟังภาษาหรือครูผู้สอนเป็นผู้พูดแล้วให้ผู้เรียนแสดงท่าทางประกอบกิจกรรม

กิจกรรมขณะสอนทักษะการฟังที่ครูผู้สอนสามารถจัดเพิ่มเติม

- ฟังแล้วพูดตาม (Listen and repeat)
- ฟังแล้วเปรียบเทียบ (Listen and compare)
- ฟังแล้วเติมคำในช่องว่าง (Listen and fill in the gaps)
- ฟังแล้วหาข้อผิดพลาด (Listen and find mistake)
- ฟังแล้วทำเครื่องหมาย (Listen and tick)
- ฟังแล้ววาดภาพ (Listen and draw)
- ฟังแล้วจับคู่ (Listen and match)
- ฟังแล้วหาข้อแตกต่าง (Listen and find difference)
- ฟังแล้วแสดงท่าทาง (Listen and act out)
- ฟังแล้วทำตาม (Listen and follow introductions)

กิจกรรมหลังการฟัง

กิจกรรมหลังการฟัง เป็นกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการฝึกการใช้ภาษา กิจกรรมที่นิยมปฏิบัติหลังการฟัง ได้แก่

1. การตอบคำถาม อาจเป็นแบบปลายเปิดหรือเลือกตอบ
2. การแสดงบทบาทสมมติ
3. กิจกรรมการแก้ปัญหาและกิจกรรมการตัดสินใจผู้เรียนโดยอาศัย

ข้อมูลจากเรื่องที่ฟัง

4. การอภิปรายเกี่ยวกับอารมณ์และเจตคติของผู้พูด
5. การเขียนตามคำบอก (Dictation) โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน

การดำเนินการ เช่น

- ผู้เรียนเป็นผู้อ่านเรื่อง
- ผู้เรียนควบคุมความเร็ว/ช้า
- ผู้เรียนเป็นผู้ผลิตเรื่อง
- ผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบ/แก้ไขเรื่องที่เพื่อนผลิตขึ้น

การสอนทักษะการพูด

ทักษะการพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร ทักษะการพูดเบื้องต้น จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพูดเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง โดยผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำไปสู่การพูดที่มีประสิทธิภาพครูผู้สอนจะต้องให้ความถูกต้องในด้านรูปแบบและเสียง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการพูด

ทักษะการพูด เป็นทักษะแสดงออกทางภาษาสื่อสารความคิด ความรู้ ความรู้สึก อารมณ์ของตนเองให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่เข้าใจ หรือรับรู้ความคิด ความรู้สึก หรืออารมณ์ของผู้สื่อสาร ขั้นตอนการฝึกทักษะการพูดมีดังนี้

1. Presentation เป็นการนำเสนอเนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบหรือสถานการณ์ที่จะฝึกให้ผู้เรียนฝึกฟังก่อน เพื่อให้สิ่งที่ฟังนั้นเป็นแบบอย่างในการพูดต่อไป ดังนี้

1.1 ถูกต้อง ชัดเจน

1.2 ให้ความเวลาในการฟังพอสมควร อย่าเร่งร้อน รวดเร็ว

1.3 ตระหนักในเรื่องระบบเสียง ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดโดยตรง โดยเน้นเสียงใดๆ ที่ควรเน้น แต่ไม่ควรวิตกในการออกเสียงของผู้เรียนมากเกินไป

2. Practice เป็นการฝึกทักษะการพูด ที่บ่งบอกให้รู้ว่า ผู้เรียนเกิดการรับรู้ เรียนรู้ภาษาจากต้นแบบหรือแนวทางที่จัดให้ได้ดีเพียงใด กิจกรรมการฝึกทักษะการพูดที่ฝึกปฏิบัติมีอยู่ 3 ลักษณะสำคัญ คือ

2.1 การฝึกเชิงควบคุม (control practice)

2.2 การฝึกเชิงชี้แนะ (guided practice)

2.3 การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ (free practice)

กิจกรรมการสอนพูด

กิจกรรมการสอนการพูด อาจจัดบทเรียนเป็นการถามตอบบทสนทนา หรือการเล่าเรื่อง การสอนแบ่งเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย เช่น ฝึกตั้งคำถามและคำตอบ ฝึกบทสนทนา ฝึกเล่าเรื่อง โดยใช้เทคนิคการสอนการพูดที่หลากหลาย ดังนี้

1. การสร้างสถานการณ์

- ครูผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียน

- ผู้เรียนคิดหาคำ และประโยคที่สอดคล้องกับสถานการณ์

และการพูด

2. การคาดเดาเหตุการณ์

- ผู้เรียนฟังเรื่องราวจากแถบบันทึกเสียง หรือจากการอ่าน/พูด

ของครูผู้สอน

- ผู้เรียนพูดเพื่อคาดเดาว่าเหตุการณ์ต่อไปจะเป็นอย่างไร

3. Sentence Building

- ครูผู้สอนกำหนดประโยค 1 ประโยค เป็นการสร้าง

สถานการณ์

- ผู้เรียนพูดต่อประโยคเดิม แต่พูดต่อเติมกันต่อไป

4. Predicting Dialogue ครูผู้สอนและผู้เรียนเตรียมสถานการณ์

สมมติ เช่น If today is Saturday, what will you do?

5. Completing Sentence

- ครูผู้สอนพูดประโยคค้างไว้
- ผู้เรียนพูดเติมข้อความให้สมบูรณ์ เช่น

ครู : I want to play.....

นักเรียน : I want to play football.

6. Guessing

- ครูผู้สอนกำหนดประโยค
- ผู้เรียนทายโดยใช้คำถาม yes/ no. Questions ไปเรื่อยๆ

จนกว่าจะได้คำตอบที่ถูกต้อง เช่น

ครู : I have a fruit.

นักเรียน : Is it pink?

ครู : No.

นักเรียน : Is it yellow?

ครู : Yes..

นักเรียน : Is it big?

ครู : No.

นักเรียน : Is it long?

ครู : Yes..

นักเรียน : Is it banana?

ครู : Yes.

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นเทคนิควิธีการฝึกทักษะการฟัง – พูดภาษาอังกฤษ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่ดีขึ้น ซึ่งคงทราบกันดีแล้วว่าโดยทั่วไปการฝึกทักษะการฟัง-พูดนั้นอาจเริ่มต้นจากการฟังเสียง คำศัพท์ แล้วจึงฟังประโยคหรือเรื่องราวต่างๆ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหาบทเรียนและเทคนิควิธีการของครูผู้สอนที่นำมาใช้ และผู้วิจัยได้นำเทคนิคที่กล่าวมาข้างต้นนี้มาประยุกต์เพื่อใช้เป็นเทคนิควิธีการในการสอนนักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ

- 1) กิจกรรมก่อนการสอนฟัง-พูด โดยการใช้รูปภาพ คือ อภิปรายเกี่ยวกับภาพที่ครูนำมาให้ดูจากคลิปปาพยนตร์ 2) กิจกรรมระหว่างการสอนฟัง-พูด เดาและคาดการณ (Guessing and Predicting) โดยมีคำถาม เช่น What will happen next?/What is going on?/What do you think will happen next? 3) กิจกรรมหลังการฟัง-พูด มีกิจกรรม ดังนี้ โดยการตอบคำถาม อาจเป็นแบบปลายเปิดหรือเลือกตอบ และการแสดงบทบาทสมมติจากกระบวนการเหล่านี้ผู้วิจัยเชื่อว่าการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักเรียนคงเป็นสิ่งที่ไม่ไกลจากความจริงและคงสามารถหลุดพ้นจากข้อจำกัดไปสู่ความสำเร็จได้ในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์

1. ภาพยนตร์

กระทรวงวัฒนธรรม (2555, หน้า 1) ภาพยนตร์ หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในลักษณะที่แสดงให้เห็นภาพเคลื่อนไหว (motion pictures) ที่มีช่วงเวลาและสถานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ในช่วงเวลาที่จำกัด ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเป็นการแสดงให้เหมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้ เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับภาพยนตร์ ในขณะที่กำลังนั่งชม

ภาพยนตร์เป็นกระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม แล้วนำออกฉายในลักษณะที่แสดงให้เห็นภาพเคลื่อนไหว (Motion Picture) ภาพที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์หลังจากผ่านกระบวนการถ่ายทำแล้วเป็นเพียงภาพนิ่ง จำนวนมาก ที่มีอริยาบทหรือแสดงอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยต่อเนื่องกันเป็น ช่วงๆ ตามเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทำ

และตัดต่อมา ซึ่งอาจเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงให้เหมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้ ด้วยคุณลักษณะพิเศษของภาพยนตร์ที่สามารถแสดงให้เห็นภาพและเสียงอันน่าสนใจ ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลในด้านต่างๆ เป็นอย่างสูงมาตลอดเวลานับร้อยปี จนปัจจุบันแม้จะมีสื่อประเภทอื่นเกิดขึ้นมากแล้ว แต่ภาพยนตร์ก็ยังอยู่ในความนิยม และได้รับการพัฒนาให้มีบทบาทสำคัญอยู่เสมอ โดยเฉพาะในกิจการด้านธุรกิจการบันเทิง และยังมีคุณค่าอย่างสูงสำหรับการศึกษา เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีคุณลักษณะพิเศษสามารถทำให้เข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง

ภาพยนตร์เป็นศิลปะ (Art) เป็นวัฒนธรรม (Culture) และเป็นสื่อสารมวลชน (Mass Communication) ในรูปแบบของสื่อมวลชน (Mass Media) อย่างหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทในการสื่อสารหรือนำสาร (Message) อันได้แก่ ข้อมูล เรื่องราว ความรู้ ความหมาย ความคิด ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ไปสู่ผู้ชม ภาพยนตร์สามารถสื่อสาร เข้าถึง และทำความเข้าใจกับผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติทุกภาษา ทุกชนชั้นของสังคมและทุกวัฒนธรรมได้ แม้แต่กระทั่งคนที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษา หรือวัฒนธรรม ก็สามารถเข้าใจเรื่องราว ความหมาย และซึมซับเอาอารมณ์และความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ได้ด้วยภาพยนตร์นั้นสื่อสารหรือสื่อความหมายเป็นภาษาสากล โดยใช้ภาพ (Image) และเสียง (Sound) เป็นหลัก (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2552)

ภาษา (Language) เป็นระบบสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารหรือสื่อความหมาย (meaning) ซึ่งกันและกัน ซึ่งภาษาที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสาร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) วจนภาษา (Verbal Language) หมายถึง ภาษาพูดหรือภาษาเขียน ที่ออกเสียงหรือเขียนเป็นพยางค์ เป็นถ้อยคำ หรือเป็นประโยคที่มีความหมายสามารถเข้าใจได้ เช่น คำพูด คำสนทนา ข้อความ ฯลฯ เป็นต้น 2) อวจนภาษา (Non-Verbal Language) หมายถึง ภาษาที่ไม่ออกเสียงเป็นถ้อยคำหรือประโยคคำพูด หรือการเขียนเป็นตัวอักษร คำ หรือข้อความแต่สามารถสื่อความหมาย เกิดความรู้สึกและความเข้าใจ เช่น การใช้สีหน้า ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2552)

ภาษาภาพยนตร์ (Film Language) Christian Metz นักทฤษฎีสัญญาศาสตร์ด้านภาพยนตร์ (film semiologist) ที่มีชื่อเสียงชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายว่า ที่คนเราเข้าใจภาพยนตร์นั้น “ไม่ใช่เพราะว่า ภาพยนตร์เป็นภาษา จึงสามารถบอกเล่าเรื่องได้โดยสมบูรณ์

แต่ตรงกันข้าม ภาพยนตร์กลายเป็นภาษา จากการที่ภาพยนตร์ได้มีการเล่าเรื่องได้อย่างสมบูรณ์แล้ว” (Monaco, 1981, p. 127)

การที่ภาพยนตร์สามารถสื่อสารเรื่องราว ความหมาย อารมณ์และความรู้สึกให้ผู้ชมเข้าใจในสิ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ได้ นั้นเพราะภาพยนตร์เป็นภาษาอย่างหนึ่ง เรียกว่า ภาษาภาพยนตร์ (Film Language) แต่ภาษาภาพยนตร์ ไม่ใช่ภาษาทั่วไป และไม่ได้ใช้หลักไวยากรณ์ เช่นเดียวกับภาษาปกติทั่วไปในการสื่อสารหรือสื่อความหมาย เช่นเดียวกับภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ฯลฯ หากแต่ภาพยนตร์มีวิธีการสื่อความหมายหรือมีภาษาเฉพาะเป็นของตนเอง จากแนวคิดของ Metz นั้น ถือว่า ภาพยนตร์ไม่ใช่ภาษาที่แท้จริง (film is not a true language) แต่ภาพยนตร์มีระบบการสื่อความหมาย (Signification System) (Andrew, 1976, p. 219)

ซึ่งสำหรับนักทฤษฎีสัญญาศาสตร์ (semiotist) นั้นมองภาษาภาพยนตร์เป็นระบบสัญลักษณ์ (Sign System) อย่างหนึ่ง ภาพยนตร์จะสื่อความหมายในรูปของสัญลักษณ์ (Signs) และการเชื่อมโยงสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันให้เกิดความหมายหรือวากยสัมพันธ์ (Syntax) (Monaco, 1981, p. 140) เช่นเดียวกันกับภาษาทั่วไปที่ทำการเลือกและรวมส่วนที่เล็กที่สุดของหน่วย ภาษา (phonemes) และส่วนที่ใหญ่ของหน่วยภาษา (morphemes) เพื่อสร้างรูปประโยค ภาพยนตร์จะทำการเลือกและทำการประกอบภาพและเสียง (images and sounds) ต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์เกิดเป็นรูปประโยคทางภาษา สัญลักษณ์ (syntagmas) การปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหรือองค์ประกอบของสัญลักษณ์ก่อให้เกิดความหมาย ถือเป็นหน่วยหนึ่งของการเล่าเรื่อง (units of narrative autonomy) (Stam, Robert and Sandy, 1992, p. 37) จากหน่วยหนึ่งของการเล่าเรื่อง เมื่อนำหลายๆ หน่วยของการเล่าเรื่องมาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน ก็จะเกิดเป็นภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่สามารถสื่อสารและความบันเทิงไปยังผู้ชมให้เกิดความเข้าใจร่วมกันได้

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ยังให้ความหมายว่า ภาพยนตร์ หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวีดิทัศน์ และภาพยนตร์นั้นก็ถือว่าเป็นสื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งกิตานันท์ มลิทอง (2549, หน้า 100) ได้ให้ความหมายคำว่า สื่อ (media) ว่าเป็นคำมาจากภาษาลาตินว่า “ระหว่าง” (between) สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลสารสนเทศหรือเป็นตัวกลางข้อมูลส่งผ่านจากผู้ส่งหรือแหล่งส่งไปยังผู้รับเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และภาพยนตร์นี้ก็ถือ

ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่ง คือ สื่อโสตทัศน (audiovisual materials) ซึ่งโรเบิร์ต อี. เดอ คีฟเฟอร์ (Robert E. de Kieffer) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะที่ใช้สื่อความหมายทางเสียงและภาพ ดังนี้

1. สื่อไม่ใช้เครื่องฉาย (nonprojected materials) เป็นสื่อที่ใช้การทางทัศน โดยไม่ต้องใช้เครื่องฉายร่วมด้วยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สื่อภาพ (illustrative materials) เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหา เช่น ภาพกราฟิก กราฟ แผนที่ ของจริง ของจำลอง กระดานสาธิต (demonstration boards) ใช้ในการนำเสนอเนื้อหา เช่น กระดานชอล์ก กระดานนิเทศ กระดานแม่เหล็ก กระดานผ้าสำลี ฯลฯ และกิจกรรม (activities)

2. สื่อเครื่องฉาย (projector and equipment) เป็นวัสดุและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารด้วยภาพหรือทั้งภาพทั้งเสียง อุปกรณ์มีทั้งแบบฉายตรงและฉายอ้อมเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาจากวัสดุแต่ละประเภทที่ใช้เฉพาะอุปกรณ์นั้นเพื่อให้เป็นภาพปรากฏขึ้นบนจอเช่นเครื่องฉายข้ามศีรษะใช้กับแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ ใช้กับแผ่นฟิล์มสไลด์ หรือให้ทั้งภาพและเสียง เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ฟิล์ม เครื่องเล่นวีซีดีใช้กับวีซีดีและดีวีดี เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจรวมเครื่องถ่ายทอดสัญญาณ คือ เครื่องแอลซีดีที่ใช้ถ่ายทอดสัญญาณจากคอมพิวเตอร์หรือเครื่องเล่นวีซีดีเข้าไว้ในเครื่องด้วยเพื่อนำสัญญาณภาพจากอุปกรณ์เหล่านั้นขึ้นจอภาพ

3. สื่อเสียง (audio materials and equipment) เป็นวัสดุและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารด้วยเสียง อุปกรณ์เครื่องเสียงจะใช้ถ่ายทอดเนื้อหาจากวัสดุแต่ละประเภทที่ใช้เฉพาะกับอุปกรณ์นั้นเพื่อเป็นเสียงให้ได้ยิน เช่น เครื่องเล่นซีดีใช้กับแผ่นซีดี เครื่องเล่นบันทึกเทปใช้กับเทปเสียง หรืออาจเป็นอุปกรณ์ในการถ่ายทอดสัญญาณเสียง ดังเช่นวิทยุที่รับสัญญาณเสียงจากแหล่งส่งโดยไม่ต้องใช้วัสดุใดๆ ในการนำเสนอเสียง

2. การเรียนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์

ในการเลือกใช้สื่อการสอนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะการเรียนรู้ที่ดีจะต้องได้เรียนรู้จากสื่อการสอนที่ดีและเหมาะสมด้วย และด้วยปัจจุบันนี้เทคโนโลยีทางการสอนมีการพัฒนาอย่างมากสื่อการสอนมีให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย และที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ การใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งภาพยนตร์นี้จะช่วยในการเรียนรู้โดยเห็นทั้งภาพและเสียงประกอบและภาพนั้นก็ เป็นภาพเคลื่อนไหวจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากและเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นสำหรับผู้เรียนด้วย

พิพัฒน์ (2555, หน้า 120) ได้บอกวิธีการเรียนภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ไว้ดังนี้

1. การเลือกภาพยนตร์ที่จะดู ปกติก็ต้องเลือกเรื่องที่ชอบ เพราะถ้าชอบก็ทำให้ดูได้นานซึ่งมี 2 เกณฑ์ในการเลือก คือ

1.1 เป็นภาพยนตร์ที่มีบทพูดเยอะภาพยนตร์ action ที่ไม่ค่อยพูดกัน มีแต่ต่อสู้กัน ช่วยเราน้อยในการฝึก listening skill

1.2 เลือกเรื่องที่ภาษาอังกฤษไม่ยากเกินไปสำหรับผู้ดู เพื่อที่จะได้สามารถฝึกฟังและเขาได้รู้เรื่อง ไม่ใช่รู้เรื่องเพราะเขาโดยไม่ต้องฟัง (เมื่อคุณจบเรื่อง ต้องถามตัวเองว่า “ดู” รู้เรื่อง หรือ “ฟัง” รู้เรื่อง – สิ่งที่เราต้องการและกำลังฝึกก็คือ ฟังรู้เรื่อง) ในแง่นี้ ถ้าภาษาอังกฤษในภาพยนตร์มันยากเกินไป มันก็ฟังยาก หรือเหนื่อยเกินไป เพราะต้องจ้องฟังให้รู้เรื่องอย่างเดียว จนดูไม่สนุก เพราะฉะนั้น จึงควรเลือกเรื่องที่สนุก เพราะเราอาจจะฟังรู้เรื่องบ้าง

2. วิธีการดูหนังภาพยนตร์วีซีดี หรือ ดีวีดี ต้องอย่าลืมว่า การดูของเราจะต้องได้ 2 อย่าง คือ ดูรู้เรื่อง และ ฟังรู้เรื่อง ถ้าได้เฉพาะอย่างแรกแต่ขาดอย่างหลัง ถือว่าดูไม่ครบถ้วน จึงขอแนะนำให้ดูสัก 3 รอบ รอบที่ 1 ฟังเสียงภาษาอังกฤษ รอบที่ 2 ฟังเสียงภาษาอังกฤษ + เปิด subtitle ภาษาอังกฤษ ถ้าอ่าน subtitle แล้วยังไม่ออก ถ้าเป็นประโยคที่สำคัญ อาจจะต้องกดปุ่ม pause และทำการบ้านแปลตรงนั้นก่อน แล้วจึงค่อยคลิก play เพื่อดูต่อ ในรอบที่ 1 และ 2 นี้ อาจจะฝึกดูและฟังรอบละหลายๆ ครั้ง โดยต้องไม่ลืมว่า ต้องใช้ “หู” ไม่น้อยกว่า ใช้ “ตา” ในการดูหนังฝรั่ง รอบที่ 3 ฟังเสียงภาษาอังกฤษ + เปิด subtitle ภาษาไทย หลังจากดูรอบที่ 3 แล้ว ลองกลับไปดูแบบรอบที่ 1 หรือ 2 อีกก็ดี การดูหนังแผ่นที่ไม่ช่วยในการฝึกภาษาอังกฤษก็คือ

- เปิดฟังเสียงพากษ์ภาษาไทยอย่างเดียว

- เปิดอ่าน subtitle ภาษาไทยอย่างเดียวโดยไม่สนใจฟังหรืออ่าน subtitle ภาษาอังกฤษเลย ถ้าทำอย่างนี้ถึงจะดูหนังฝรั่ง ก็ไม่ช่วยให้เราฝึกภาษาอังกฤษได้

เด็กอิงดอทคอม (2553) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่สอนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษได้บอกเทคนิคการเรียนภาษาอังกฤษจากการดูภาพยนตร์มีขั้นตอน ดังนี้

สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การฝึกพูดตามตัวละครทุกๆ รอบที่ดู โดยอาจพยายามเลียนแบบ Accent ของตัวละครนั้นๆ พร้อมกับจดคำศัพท์หรือประโยคต่างๆที่เราไม่เคยเจอ หรือแปลไม่ออก เพื่อมาหาความหมายทีหลัง

วิธีที่ 1 ดูภาพยนตร์ Thai Subtitle ตามด้วย English Subtitle แล้วดู No Subtitle เวลาที่ใช้ในการฝึก 6-8 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความยาวของภาพยนตร์) วิธีฝึกให้ได้ผล ไม่จำเป็นต้องดูภาพยนตร์ทั้งหมดในวันเดียวเนื่องจากอาจทำให้รู้สึกอึดอัดได้จากการที่ดูแล้วไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่สามารถแบ่งไปดูวันอื่นๆ ก็ได้ ฝึก 6-8 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความยาวของภาพยนตร์)

วิธีที่ 2 อ่าน Plot หรือ ดูตัวอย่างภาพยนตร์ ตามด้วย English Subtitle เวลาที่ใช้ในการฝึก 2-3 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความยาวของภาพยนตร์) วิธีฝึกให้ได้ผล วิธีนี้อาจจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดเลยก็ว่าได้เนื่องจากประหยัดเวลา และนอกจากนั้นการดูภาพยนตร์แบบนี้ยังช่วยให้เราสร้างความหมายของคำศัพท์ต่างๆ มาด้วยตัวเอง และไม่จำกัดตัวเองอยู่แค่ความหมายของประโยคและคำต่างๆ ที่ผู้แปลเรียบเรียงขึ้นมา แต่ข้อเสียก็อาจจะเป็นการที่ดูจบแล้ว แต่ไม่รู้เรื่องสักเท่าไร จึงแนะนำวิธีนี้สำหรับคนที่มีความรู้พื้นฐานทางภาษาอังกฤษมาแล้วในระดับหนึ่ง แต่ใครที่ไม่มีเวลาหรืออยากที่จะมีความรู้สึกเกี่ยวกับการที่เราต้องไปอยู่ท่ามกลางชาวต่างชาติ วิธีนี้ก็คงเป็นตัวเลือกที่ดีในการมองหาจุดบกพร่องของเรา

วิธีที่ 3 ดูภาพยนตร์ No Subtitle ตามด้วย English Subtitle เวลาที่ใช้ในการฝึก 4-6 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความยาวของภาพยนตร์) วิธีฝึกให้ได้ผล วิธีนี้จะมีคล้ายคลึงกับวิธีที่ 2 เพียงแต่วิธีนี้จะเน้นไปถึงการทำความเข้าใจถึงส่วนต่างๆ ของเรื่องที่ไม่สามารถจับใจความได้ โดยการดูรอบแรกเป็นเพียงการทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องว่าเป็นไปในลักษณะใด และพยายามที่จะฟังประโยคต่างๆ ให้ออกเท่านั้น โดยรอบที่สองนั้นจะต้องพยายามอ่าน subtitle ให้หมด เพื่อดูว่าประโยคต่างๆ นั้นเป็นไปตามที่ฟังหรือไม่

วิธีที่ 4 ดูภาพยนตร์ Thai Subtitle เวลาที่ใช้ในการฝึก 2-3 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความยาวของภาพยนตร์) วิธีฝึกให้ได้ผล สำหรับคนที่ชอบดูภาพยนตร์แล้ว คงจะต้องอยากรู้ถึงวิธีการฝึกภาษาอังกฤษไปกับการดูภาพยนตร์ Thai Subtitle นี้อย่างแน่นอน นั่นก็เป็นเพราะว่า ผู้ชมจะต้องพบกับภาพยนตร์ Thai Subtitle ทุกครั้งที่ไปดูในโรงภาพยนตร์ แต่ประสิทธิภาพในการฝึกภาษาอังกฤษด้วยการดูภาพยนตร์ชนิดนี้นั้นไม่ค่อยดีสักเท่าไร นั่นก็เป็นเพราะ สิ่งที่ได้รับมาคือคำแปลจากผู้บรรยาย ไม่ใช่คำแปลที่ผ่านจากกระบวนการความคิดของเรา แต่อย่างไรก็ตามยังมีวิธีที่จะทำให้การดูภาพยนตร์ประเภทนี้ช่วยเราในการฝึกภาษาอังกฤษได้บ้าง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย ๆ แต่ทำได้ยาก นั่นก็คือ “การพยายามไม่ดู subtitle” โดยจะดูก็ต่อเมื่อฟังไม่รู้เรื่องเท่านั้น เช่น ไม่มอง subtitle เมื่อเป็นฉากที่ตัวละครพูดค่อนข้างช้า หรือ อาจจะเป็นฉากที่เด็กหรือคนสูงวัยพูด ก็ได้ โดยสิ่งสำคัญในการ

ฝึกคือ ต้องอดทนและกลั่นใจไม่มอง subtitle นั้นเอง อย่างไรก็ตาม อยากให้เลือกดูภาพยนตร์ Thai Subtitle เป็นตัวเลือกสุดท้ายในการฝึกภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นวิธีที่ได้ผลน้อยที่สุด สำหรับสิ่งที่จะได้เรียนรู้จากการดูภาพยนตร์ด้วยวิธีต่างๆ เหล่านี้ก็ได้แก่ ประโยคภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน, คำศัพท์ Slang และ Technical Terms, ทักษะการฟัง (Listening skills), ความคุ้นเคยกับสำเนียงต่างๆ, หลักการใช้ Grammar และ Tenses ต่างๆ และอื่นๆ โดยจะได้ความรู้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับตัวเองว่า อดทนและความพยายามมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การใช้ภาพยนตร์มาช่วยกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นั้นก็จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันหากเป็นเรื่องของนามธรรมและยากต่อความเข้าใจ และช่วยให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียน ช่วยกระตุ้นและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและไม่รู้สึกเบื่อหน่ายการเรียนได้

3. หลักการใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ความเป็นมาของภาพยนตร์การศึกษา ภาพยนตร์การศึกษาพัฒนาขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งภาพยนตร์วิชาการที่ผลิตในระยะแรกใช้ประกอบการสอนด้าน สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมในการเรียนการสอนด้วยภาพยนตร์ มีหลักการที่ควรปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการเรียน (Alan, 1985) ดังนี้ คือ

1. การเลือกภาพยนตร์ มีหลักในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์สำหรับการเรียนการสอน ดังนี้ คือผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ โดยอาศัยคู่มือการเลือก หรือหนังสือรายชื่อภาพยนตร์ ทำการเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและ ความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนและผู้ออกแบบระบบการสอน จะต้องใช้ข้อมูลอื่นๆ ประกอบในการเลือกภาพยนตร์ด้วย

2. ทดลองฉาย เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์ขณะที่ทดลอง ฉายดูนั้น ผู้สอนควรจดบันทึกเนื้อหา ความคิดรวบยอดที่สำคัญ ตัวอย่างคำศัพท์ที่สำคัญเทคนิคการเสนอเนื้อหา ข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือข้อขัดแย้งต่างๆ Rafael (2001) ได้ให้หลักการใช้ภาพยนตร์ในห้องเรียนการสอนภาษาไว้ ดังนี้

1. ก่อนนำมาฉายในห้องเรียน ผู้สอนควรชมภาพยนตร์เรื่องนั้น ก่อนเพื่อทราบถึงเนื้อหา รายละเอียด และความสำคัญของเนื้อ เรื่อง และควรจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ เพื่อการเตรียมพร้อมของผู้เรียน

2. ควรมีการเตรียมพร้อมผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์การชมภาพยนตร์ นั้น ให้มากที่สุด เช่น ควรบอกจุดมุ่งหมายหรือจุดสำคัญของเรื่อง การอธิบายเรื่องย่อ หรือควรอธิบายคำยากในเรื่องนั้น เสียก่อน

3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขณะฉายภาพยนตร์ ซึ่งอาจทำได้โดย

3.1 หยุดฉายภาพยนตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือจดสิ่งสำคัญ

3.2 หยุดฉายภาพยนตร์เพื่อทดลองกระทำเกี่ยวกับการฝึกทักษะที่แสดง

นั้น

3.3 สอดแทรกคำถามให้ผู้เรียนตอบ

3.4 ควรใช้ภาพยนตร์คู่กับสื่ออื่นๆ เพื่อให้ได้ผลดีมากกว่าใช้ภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว

3.5 ใช้ภาพยนตร์สีเพื่อเน้นความแตกต่างและแสดงข้อเท็จจริง

3.6 อาจฉายภาพยนตร์บางตอนซ้ำ เพื่อย้ำทักษะหรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3.7 ควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้กระทำภายหลังการชมภาพยนตร์ เช่น การสรุป การอภิปราย หรือมอบงานให้ทำเพื่อทบทวนความเข้าใจ

นอกจากนี้ Davies and Pearse (2000, p. 145) ได้ให้หลักการเลือกใช้ภาพยนตร์สำหรับการเรียนการสอนไว้ดังนี้ คือ

1. การพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่การที่ครูอาศัยคู่มือการเลือกหรือ และทำการเลือกภาพยนตร์ที่เหมาะสม กับเนื้อหาวิชา ความสามารถของนักเรียน และคำแนะนำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ คำแนะนำ กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมติดตามผล ซึ่งครูต้องพิจารณาบางเรื่องจะมีข้อมูล และข้อทดสอบการประเมินผลการเรียน และวิธีประเมินผล โดยต้องพิจารณาภาพยนตร์จากหลักสูตรหรือหลักการตามคู่มือซึ่งจะต้องได้มีการหาประสิทธิผลและประเมินมาแล้ว

2. การใช้คู่มือในการเลือกภาพยนตร์นั้น ครูจะต้องระมัดระวัง ในเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหา ความคิดรวบยอด และรูปแบบการใช้ภาษา ความทันสมัยของเนื้อหา ลำพังข้อมูลที่ได้จากผู้ผลิตจำหน่ายภาพยนตร์ยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือก ภาพยนตร์ ครูและผู้ออกแบบระบบการสอนจะต้องใช้ข้อมูลอื่นๆ ประกอบในการเลือกภาพยนตร์ด้วย

3. การทดลองฉายดู เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์ ครูควรจัดลำดับเนื้อหาความคิดรวบยอดที่สำคัญ คำศัพท์ที่สำคัญ เทคนิคการเสนอเนื้อหา ข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือขีดจำกัดต่างๆ เพื่อเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวางแผนการใช้ ภาพยนตร์และสร้างแผนการสอนที่จะได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือขีดจำกัดนั้น หรือละเว้นส่วนที่บกพร่องหรือเป็นจุดอ่อนหรือขีดจำกัดนั้นละเว้นไม่ฉายให้ผู้เรียนดู

4. หลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษา มีหลักการพื้นฐาน 5 ประการ
ขั้นที่ 1 พิจารณาจำนวนและความพร้อมของผู้เรียนที่จะใช้ภาพยนตร์ในด้านต่างๆ

ขั้นที่ 2 ควรจะจัดสภาพห้องฉายเกี่ยวกับสภาพการเห็น และการได้ยินที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีก่อนฉายภาพยนตร์

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการศึกษาและการใช้ภาพยนตร์ ควรจะได้กระทำทันที หลังจากใช้ภาพยนตร์เสร็จแล้วควรปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่ 4 ควรจะมีการฉายซ้ำบางตอน หรือทั้งหมดเพื่อทบทวนการปฏิบัติ หรือการอภิปราย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และผลการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 5 การติดตามผล หรือการศึกษาจากภาพยนตร์ ควรจะมีกิจกรรมเสริมทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

สรุปได้ว่า การใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษา ประกอบด้วยหลักการเลือกใช้ภาพยนตร์ และหลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ การเลือกใช้ภาพยนตร์ประกอบด้วย การพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ การทดลองฉาย ซึ่งต้องพิจารณาคัดเลือกให้เหมาะสมแก่การเรียนการสอน หลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมขณะชมภาพยนตร์ การประเมินผล การใช้ภาพยนตร์ การติดตามผลรายกลุ่มและรายบุคคล

5. ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพยนตร์

Goodwyn (2004, p. 150) ได้กำหนดขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพยนตร์ ให้ไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนการดูภาพยนตร์ ผู้สอนเล่าเรื่องย่อก่อนฉายภาพยนตร์ แจงให้ผู้เรียนรู้ว่าจะมีการตอบคำถามแสดงความคิดเห็นหลังจากดูภาพยนตร์ เรียนคำศัพท์ใหม่จากภาพยนตร์และเรียนไวยากรณ์ที่จำเป็นต่อการเขียนเชิงวิจารณ์หลังดูภาพยนตร์

2. ชั้นขณะดูภาพยนตร์ ให้ผู้เรียนดูภาพยนตร์บางตอนและหยุดฉายชั่วคราว เพื่อคาดเดาเหตุการณ์หรือสมมติสถานการณ์ อาจมีการอภิปรายในกลุ่มย่อยหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในเนื้อเรื่องต่อไป

3. ชั้นหลังดูภาพยนตร์ นักเรียนแลกเปลี่ยนอภิปรายกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ได้ดูครูตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา อภิปรายในกลุ่มย่อยครูสรุปผลตามประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนเขียนความเรียงเชิงวิเคราะห์เป็นรายบุคคล

Brown (2000, p. 135) ได้ให้ขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goodwyn (2004, p. 150) ไว้ว่าการใช้ภาพยนตร์ในการสอนมีดังต่อไปนี้ คือ

1. กิจกรรมก่อนสอน เมื่อเตรียมชั้นเรียนให้พร้อมที่จะชมภาพยนตร์แล้วครูจะต้องสร้างความเชื่อมโยงประสบการณ์เก่าของผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ใหม่ที่จะได้เรียนรู้จากภาพยนตร์ ครูจะต้องระบุให้เห็นว่า วัตถุ, สิ่งของหรือเหตุการณ์ หรือแนวความคิดและความคิดรวบยอดต่างๆ ที่ผู้เรียนจะได้ชม, คำถามที่ผู้เรียนจะหาคำตอบได้จากภาพยนตร์, ให้ทราบกิจกรรมที่จะต้องมีส่วนร่วมในการเรียน การสอนกิจกรรมเหล่านี้อาจจะทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น

1.1 อธิบายเนื้อหาความคิดรวบยอดที่นักเรียนได้เรียนมาแล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ที่จะเข้าใจภาพยนตร์ที่จะได้ชม

1.2 เขียนคำไขหรือข้อความประเด็นสำคัญของเรื่องบนกระดานดำเพื่อให้ผู้เรียน ได้ทราบความหมายและจะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจเรื่องราวได้เป็นอย่างดี

1.3 ถามคำถามสำคัญที่จะหาคำตอบได้จากภาพยนตร์ เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการดู ภาพยนตร์ให้ได้ผลดี

1.4 ใช้ฟิล์มสตริปหรือรูปภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ที่จะใช้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่จะดูหรือเพื่ออธิบายบางส่วนที่ภาพยนตร์จะอธิบายให้เข้าใจได้ไม่ชัดเจน

1.5 อธิบายเทคนิคพิเศษที่จะปรากฏในภาพยนตร์ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนเข้าใจ สับสนในสิ่งที่ผู้เรียนได้เห็นจากภาพยนตร์ เช่นเทคนิคการตัดภาพใหม่, เทคนิคการถ่ายทำภาพช้า ฯลฯ เป็นต้น

1.6 อธิบายให้ผู้เรียนได้ทราบ ถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับจากภาพยนตร์ คุณค่าของฉากตอนที่ผู้เรียนกำลังจะชม และสิ่งที่ผู้เรียนจะถูกคาดหวังว่าให้เรียนรู้จาก ภาพยนตร์

2. กิจกรรมระหว่างชมภาพยนตร์

2.1 ครูควรเสนอภาพยนตร์และดำเนินการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้น เรียกความสนใจ ของผู้เรียนไปยังประเด็นสำคัญของเรื่องแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และเรียงลำดับให้เห็นประเด็นสำคัญ พยายามอย่าให้มีสิ่งรบกวนหรือขัดจังหวะการดูถ้าหากว่าเห็นสมควรใช้การขัดจังหวะ เมื่อจำเป็นเช่นต้องอธิบายส่วนสำคัญตอนนั้นเพื่อจะได้เข้าใจ หรือฝึกปฏิบัติตอนต่อไปได้ เมื่ออธิบายเสร็จแล้วต้องฉายตอนต่อไปทันทีบางครั้งจะต้องมีการวางแผนการใช้ภาพยนตร์อย่างดีก่อนภาพยนตร์เรื่องนั้น เช่นฉายให้ดูบางส่วนที่ต้องการแล้วมีการอภิปรายหรือเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทราบคำตอบหรือเนื้อเรื่องในตอนต่อไป

2.2 ครูอาจจะฉายภาพยนตร์ให้นักเรียนชมเพื่อให้นักเรียนได้ทราบเนื้อหารายละเอียดต่างๆ ไปก่อนแล้วครูอาจจะฉายให้ดูครั้งที่ 2 โดยมีการหยุดฉายตามจุดสำคัญ ที่ต้องการแล้วให้มีการอภิปรายหรือจดบันทึกย่อก็ได้ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหามากใช้เวลานาน ถ้าฉายแบบรวดเดียวจบ อาจจะไม่เหมาะสม

2.3 กิจกรรมหลังชมภาพยนตร์ เมื่อฉายภาพยนตร์จบแล้วจะมีการอภิปรายสรุปตาม ประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ในตอนต้น ในระหว่างการอภิปราย ครูจะแก้ไขความคิดรวบยอดที่ผิดๆ อาจจะมีการฉายภาพยนตร์ซ้ำเพื่อเน้น หรือให้เห็นประเด็นสำคัญ หรือเพื่อให้เข้าใจจุดใด จุดหนึ่งได้กระจ่างชัด แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมติดตามผล เช่น การให้อภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อทำการสรุปผลตามประเด็นปัญหาและอภิปรายกลุ่มใหญ่ ร่วมกับครู การจัดฝึกทักษะโดยอาศัยภาพยนตร์เป็นตัวอย่าง ให้นักเรียนเลียนแบบฝึกทักษะนั้น การใช้แบบทดสอบโดยแบบปากเปล่าหรือแบบเขียนตอบคำถาม เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจที่นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ การให้นักเรียนเขียนรายงานสั้นๆ จากหัวเรื่องเนื้อหา ของภาพยนตร์นั้น การตั้งคำถามหรือปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแนวความคิดที่สำคัญๆ ของภาพยนตร์ที่ได้ชมนั้น การให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดประเด็นสำคัญๆ ของภาพยนตร์หรือเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับภาพยนตร์เรื่องนั้น เช่นการจัดป้ายนิเทศ

Arthur (1999, p. 140) ได้ให้แนวคิดสำหรับการใช้ภาพยนตร์ ในการเรียน การสอนทักษะบางอย่างนั้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะได้ผลดีถ้าหากว่านักเรียนได้ดูภาพยนตร์ด้วยความเข้าใจและฝึกคิดในสมองตามไปด้วย ครูควรเตรียมความพร้อมที่สมควร เช่น

พัฒนาความรู้ความเข้าใจ ภูมิหลังที่จำเป็นบางอย่างก่อนเกี่ยวกับสถานการณ์หรือวัตถุ
สิ่งของที่นักเรียนจะได้พบเห็น หรือจะต้องเรียนรู้ในกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ การใช้
ภาพยนตร์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายละเอียดก่อนจะ 20 ทำให้เรียนรู้สถานการณ์ วัตถุสิ่งของ
หรือกระบวนการซึ่งมีความซับซ้อนหรือมีขั้นตอนมากได้เข้าใจลึกซึ้ง

Goodwyn (2004, p. 125) ได้เสนอว่าเกณฑ์การเลือกและแบบฟอร์ม
การประเมินผลเพื่อพิจารณาเลือกภาพยนตร์จะพิจารณาตาม เนื้อหาเหมาะสมกับทริตเมนต์
ของเรื่อง ความถูกต้องของเนื้อหา คุณภาพของภาพ ความชัดเจนความเก่าใหม่คุณภาพ
ของเสียง ความถูกต้อง น่าสนใจคำบรรยาย คำสนทนา มีความชัดเจน เข้าใจง่ายการลำดับ
ภาพ การดำเนินเรื่องการแสดงสมบัตนาการเสนอเรื่องที่น่าดู น่าสนใจเทคนิคการถ่ายทำ
และเหมาะสมรวมถึงคู่มือการใช้ให้รายละเอียดที่เพียงพอ

Tatsuki (2005, p. 115) ได้เสนอวิธีการใช้ภาพยนตร์เพื่อการเรียนการสอนไว้
เป็นขั้นตอนดังนี้ อันดับแรกในขั้นนี้ครูสร้างบรรยากาศและความคุ้นเคยให้แก่ผู้เรียนก่อน
การชมภาพยนตร์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้เดิมและประสบการณ์ แสดงความ
คิดเห็น และทำนายโครงเรื่อง เหตุการณ์ คำศัพท์และประโยคที่จะปรากฏ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนชม (Pre-Viewing) เป็นขั้นตอนที่ครูเตรียมความพร้อมผู้เรียน
ในด้านภาษา ข้อเท็จจริงและลักษณะของสังคมวัฒนธรรมในสถานการณ์ที่จะปรากฏใน
ภาพยนตร์ โดยการสอนภาษาซึ่งครูจะสอนเนื้อหาที่จะปรากฏในภาพยนตร์ คำศัพท์ใหม่
สำนวน ไวยากรณ์ รูปแบบประโยค หน้าที่ทางภาษา ตลอดจนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ขั้นที่ 2 ขั้นชม (Active-Viewing) เป็นขั้นตอนการชมภาพยนตร์ ซึ่งเป็น
ภาพยนตร์เพียง 1 ตอนให้ผู้สอนเลือกฉากที่มีการดำเนินต่อเนื่องหรือมีบทสนทนา มีความ
ยาวตอนละไม่เกิน 10 นาที ให้ผู้เรียนชม ตอนละ 2 รอบซึ่งมีเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้ฝึก
กระบวนการฟัง พูด ครูถามคำถามในขณะที่ชมเพื่อทดสอบความเข้าใจของนักศึกษา

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังชม (Post-Viewing) ในขั้นนี้ผู้เรียนฝึกซ้อมการแสดงโดย
ผู้เรียนกำหนดบทบาทและเขียนบทสนทนาขึ้นใหม่และหรือใช้บทสนทนาตามภาพยนตร์
ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันฝึกซ้อม โดยครูคอยให้คำแนะนำปรึกษาด้านการแสดง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดง (Presentation) ผู้เรียนต้องแสดงบทที่กลุ่มร่วมกันสร้างขึ้น
หน้าชั้นเรียนอย่างมีชีวิตชีวา เตรียมอุปกรณ์และจัดฉาก เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับ
สถานการณ์จริง ในขั้นนี้ครูเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้อำนวยความสะดวก

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) ครูและผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ ร่วมกันประเมิน
ประสิทธิภาพในการแสดงตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ครูให้คำอธิบายจุดแข็งและ

จุดด้อยและแก้ไขข้อบกพร่อง เช่น การใช้คำศัพท์ น้ำเสียง หรือรูปแบบโครงสร้างประโยค ตลอดจนเนื้อหาและการเตรียมความพร้อมในการแสดง เป็นต้น เพื่อครูจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในกิจกรรมต่อไป

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนชม (Pre-Viewing) เป็นขั้นตอนที่ครูเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้านภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นชม (Active-Viewing) เป็นขั้นตอนการชมภาพยนตร์ ซึ่งเป็นภาพยนตร์เพียง 1 ตอนให้ผู้เรียนเลือกฉาก ขั้นที่ 3 ขั้นหลังชม (Post-Viewing) ในขั้นนี้ผู้เรียนฝึกซ้อมการแสดงโดยผู้เรียนกำหนดบทบาทและเขียนบทสนทนาขึ้นใหม่ ขั้นที่ 4 ขั้นแสดง (Presentation) ผู้เรียนต้องแสดงบทที่กลุ่มร่วมกันสร้างขึ้นหน้าชั้นเรียน ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) ครูและผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการแสดงตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

6. ประเภทของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน มีดังนี้

Tomalin (1990, p. 112) ได้แยกประเภทภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. ภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง (Basic Instructional Film) สร้างขึ้นตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรตรงตามตารางเรียนเพื่อต้องการให้เห็นกระบวนการ การเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์แสดงการปลูกต้นไม้ ภาพยนตร์สาธิตการทดลอง ก๊าซออกซิเจน เป็นต้น
2. ภาพยนตร์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน (Supplementary Instructional Film) คือภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมาย อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บันทึกเหตุการณ์ การท่องเที่ยว ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์ต่างๆ เป็นต้น ที่ครูอาจนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้
3. ภาพยนตร์บันทึกเหตุการณ์ (Documentary Film) คือ เป็นภาพยนตร์ที่บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง มุ่งให้ความรู้ทั่วไป และข่าวสารแก่ผู้ชม
4. ภาพยนตร์เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technology Film) คือ ภาพยนตร์ที่เป็นสื่อผสม และการออกแบบภาพแนวสามมิติที่มุ่งเน้นถึงคุณภาพและความสามารถในการพัฒนาตัวเองควบคู่ไปกับเทคโนโลยีในอนาคตที่ไม่หยุดนิ่งของโลก Creative Media ด้วย
5. ภาพยนตร์สารคดีเพื่อความบันเทิงโดยสร้างให้เหมาะสมกับสาขาวิชาต่างๆ Choi (2009, p. 115) ได้ให้ประเภทของภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

5.1 ภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์ (Science Fiction Film) ในยุคที่สังคมมนุษย์เริ่มมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะพูดถึงปรากฏการณ์ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในด้านต่างๆ โดยมักมีความสมจริงสมจังของคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์รองรับเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพยนตร์ในอดีต ภาพยนตร์ตระกูลนี้มักเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเดินทางไปในอวกาศเป็นหลัก เนื่องจากเป็นความล้าหน้าอย่างที่สุดของมนุษยชาติในยุคนั้น ปัจจุบันจะพบว่าเนื้อหาในภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การโคลนนิ่ง การตัดต่อพันธุกรรม หรือแม้แต่เรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น

5.2 ภาพยนตร์จินตนาการ (Fantasy Film) เนื้อหาของภาพยนตร์ Genre นี้คือการพาคนดูหลุดออกไปจากโลกของความเป็นจริง และเข้าสู่โลกของความฝัน โดยมักมีแก่นของที่พูดถึงการค้นพบตัวเองของตัวละครเอก และตัวละครเอกมักต้องเผชิญหน้ากับการเลือกระหว่างโลก 2 โลก คือโลกของความจริง และโลกของความฝันหรือจินตนาการ

5.3 ภาพยนตร์สยองขวัญ (Horror Film) ลักษณะที่สำคัญของภาพยนตร์สยองขวัญก็คือการเป็นภาพยนตร์ที่แสดงถึงความน่าสยดสยอง อันเนื่องมาจากความตายและการฆ่าฟัน ตัวเอกหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็น “ผู้ฆ่า” หรือ “นักล่า” มักจะเป็นฆาตกรโรคจิต เป็นปีศาจร้าย เป็นผี เป็นสัตว์ประหลาดตลอดจนถึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มาจากต่างดาว หรือว่าเป็นสัตว์ดุร้ายซึ่งมีอยู่ทั่วไปในความเป็นจริง

5.4 ภาพยนตร์ผจญภัย (The Adventure Film) เป็นภาพยนตร์ที่รวบรวมแนวทางต่างๆ ไว้หลากหลาย เช่น การสู้รบ การเดินทางที่เต็มไปด้วยอันตราย และเหตุการณ์หายนะต่างๆ เนื้อหาของภาพยนตร์มักให้ความสำคัญกับตัวละครเอกเป็นอย่างมาก มีการเสนอภาพตัวละครเอกในฐานะวีรบุรุษที่ต้องเผชิญความขัดแย้งและอันตราย ทั้งความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย และตัวละครที่ร่วมเดินทางไปด้วย โดยกับเฉพาะนางเอกของเรื่อง

5.5 ภาพยนตร์เพลงงานศิลปะแห่งภาษาเสียง (The musical) ภาพยนตร์เพลง เป็นแนวทางที่มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือ เป็นงานที่เข้าถึงได้ง่าย ในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน การเป็นภาพยนตร์ที่เข้าถึงได้ง่ายก็เพราะว่าโครงเรื่องของภาพยนตร์เพลงส่วนมากมักตรงไปตรงมาไม่ยากแก่การทำความเข้าใจ ทั้งยังมีดนตรีทำคุ่นเคยในชีวิตประจำวันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ที่กล่าวว่ามันเป็นงานที่ซับซ้อนก็เนื่องจากหากต้องการพิจารณาถึงประเด็นทางสังคมและสภาพแวดล้อมอื่นๆ

ก็จะพบว่า ภาพยนตร์เพลงเป็นแนวทางที่ยากจะเข้าใจชัดเจน ภาพยนตร์เพลงอาจจะเป็นเพียงแค่ความบันเทิง การแสวงหาความเพลิดเพลินจากมันจะเป็นเรื่องง่าย ทว่าการค้นหาและวิเคราะห์ความบันเทิงชนิดนี้ในเชิงวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อตระหนักถึงนัยทางสังคม

6. ภาพยนตร์ตลก (Comedy) Comedy of incidents เป็นตลกที่ถือเอามุขตลกเป็นสำคัญ มีการวางโครงเรื่องเอาไว้อย่างหลวมๆ ไม่ได้กำหนดเหตุการณ์แน่ชัด เรื่องราวล้วนเกิดขึ้นเพื่อให้ผู้แสดงได้เล่นมุขตลกเท่านั้นเอง เนื้อเรื่องแทบจะไม่มี ความสำคัญอะไรเลย ผู้ที่ทำตลกแนวนี้เชื่อว่ามุขตลกนั้นมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวของมันเอง แล้ว Comedy of situation ถือว่าเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระเป็นประเด็นสำคัญ ใช้มุขตลกเป็นส่วนประกอบในการเดินเรื่องเท่านั้น ตลกประเภทนี้รู้จักกันดีในชื่อประเภทแรกเห็นว่ามีมุขตลกเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนประเภทหลังเห็นว่ามีมุขใดอย่างหนึ่ง ประเภทแรกเน้นที่มุขตลก ส่วนประเภทหลังใช้มุขตลกเป็นเพียงส่วนประกอบหรือเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิด

นอกจากนี้ภาพยนตร์แบ่งได้เป็นหลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าจะยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องใด เช่น แบ่งตามขนาดของฟิล์มภาพยนตร์ แบ่งตามเนื้อหาและการเสนอเรื่องของภาพยนตร์นั้นๆ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะฟิล์มภาพยนตร์ที่นำมาใช้ทางการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ John (2001)

1. ภาพยนตร์สารคดี (Documentary film) เป็นภาพยนตร์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นจริงในสังคม ทั้งในการให้การศึกษาทางตรงและทางอ้อมแต่เป็นคนละประเภทกับภาพยนตร์ประเภทการสอน (Instructional film)

2. ภาพยนตร์ทางการสอน (Instructional film) เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ เพื่อใช้ทางด้านการศึกษาโดยตรง เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นจริงเป็นจังกับผู้ดูมุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับกลุ่มผู้ดู ภาพยนตร์บางเรื่องต้องอาศัยพื้นฐานความรู้เฉพาะด้าน จึงจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในภาพยนตร์ได้

3. ภาพยนตร์เรื่อง (Fiction film) เป็นภาพยนตร์เรื่องที่ทำให้ความบันเทิงซึ่งในการแสดงเป็นหลัก แต่สอดแทรกความรู้ ความคิดบางอย่างเอาไว้ในเรื่อง วัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ประเภทนี้ ก็เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มคนผู้ดูไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ขณะที่ดูก็ได้รับความเพลิดเพลินและได้ความรู้ตามไปด้วย

สรุปได้ว่า ภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน สามารถแยกได้ตามประเภทที่ใช้ในการสอน และแยกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน หากแยกภาพยนตร์ตามประเภทที่ใช้ในการสอน จะพิจารณาตามคุณสมบัติของภาพยนตร์เป็นหลักแล้วจึงวิเคราะห์ใช้ให้เข้า

กับเนื้อหาวิชา หากแยกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน จะพิจารณาเลือกตามเนื้อหาวิชาที่จะสอนเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์ทางการสอน และภาพยนตร์เรื่อง

7. ประโยชน์และคุณค่าของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน

ภาพยนตร์มีประโยชน์และคุณค่าในการเรียนการสอนมากมาย เช่น

7.1 ภาพยนตร์ช่วยเชื่อมการเห็นภาพลักษณะเคลื่อนไหว กับเสียงบรรยาย ประกอบด้วยการได้ใช้ประสาทรับรู้ถึง 2 อย่างทั้งจากการได้เห็นและการได้ยินในขณะเดียวกันนี้เอง ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

7.2 ภาพยนตร์ช่วยขจัดอุปสรรคในด้านความสามารถในการเรียนรู้ ภาพยนตร์เป็นเสมือนผู้สื่อสารที่มีแนวคิดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะใช้ทักษะการอ่านเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเองนักเรียนที่ประสบปัญหาความยุ่งยากหรือไม่เข้าใจ ประสบการณ์การเรียนบางอย่างที่มีความซับซ้อน

7.3 ภาพยนตร์ช่วยสร้างสิ่งต่างๆ ในอดีตได้ เช่น เหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ทำให้น่าตื่นเต้นและน่าเชื่อถือได้โดยการแสดงนาฏกรรมต่างๆ

7.4 ภาพยนตร์ช่วยสร้างประสบการณ์ “ร่วม” ช่วยเชื่อมประสบการณ์ที่แตกต่างกันของสมาชิกในกลุ่มได้

7.5 ภาพยนตร์สามารถแสดงการกระทำที่ติดต่อกันให้เห็นและทำได้เหมือนสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติได้ ซึ่งสื่อชนิดอื่นโดยเฉพาะสื่อทางภาษา หรือสิ่งพิมพ์ ไม่สามารถจะทำได้

7.6 ภาพยนตร์ทำให้เห็นประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างใกล้ชิด

7.7 ภาพยนตร์เอาชนะอุปสรรคทางกายภาพในการเรียนหลายด้าน

7.8 ภาพยนตร์บางชนิดสามารถใช้ในการทดสอบได้ด้วยคุณสมบัติของภาพยนตร์ที่มีความยืดหยุ่นได้

ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวมีเรื่องเล่า ตัวละครถ่ายทอดอารมณ์ และส่งสารบอกกล่าวเนื้อหาความคิดทัศนคติความเชื่อบางอย่างนั้น อาจไม่ใช่แค่สื่อเพื่อความบันเทิงอีกต่อไป โดยเฉพาะในปัจจุบันหนังบางเรื่องก็ให้คุณค่า ความหมายของการมีชีวิต มีความสำเร็จ เห็นการเปลี่ยนแปลงของชีวิต การเติบโตที่ไม่หยุดนิ่ง ให้อารมณ์ความรู้ และการเรียนรู้ต่อผู้ชมในเชิงบวก

ดังนั้นจึงถือได้ว่าภาพยนตร์สามารถเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับเริ่มต้นจนถึงระดับสูงในลักษณะของการเป็น “สื่อกลาง” เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจแนวความคิด ความรู้และการเรียนรู้มากกว่า ประกอบกับสื่อ

การเรียนการสอนปัจจุบันยังคงเป็นตำราเรียน แผ่นใส Power point ซึ่งตอบสนองของผู้สอน และผู้เรียนอย่างจำกัด

ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อทางเลือกที่สามารถชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่บทเรียน พัฒนา เป็นสื่อการสอนในสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ เกิดความสนุกสนาน ชวนติดตาม และกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง สร้างความจดจำ ความเข้าใจบทเรียนในรูปของสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Meditate, 2007, p. 156)

ภาพยนตร์จึงเป็นศิลปะแขนงใหม่ เป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop Cultural) และเป็นสื่อสารมวลชน ที่มีศักยภาพและอิทธิพลต่อการรับรู้ เรียนรู้ เลียนแบบ ยอมรับ นำไปใช้ และสามารถจะปลูกฝังจนกลายเป็นทัศนคติและค่านิยมทางสังคมได้ สารสำคัญของ บทความนี้ มุ่งประเด็นไปที่องค์ประกอบต่างๆ ของภาพยนตร์ ที่เป็นภาษาภาพยนตร์ และ ใช้สื่อสารกับผู้ชมทั่วไปเป็นพื้นฐาน โดยยังคงมีสาระเพื่อการศึกษาด้านภาษาภาพยนตร์ อยู่อีกหลายด้าน และด้วยภาพยนตร์ภาษาสากลรูปแบบหนึ่ง การศึกษา ทำความเข้าใจ ในภาษา สัญลักษณ์ ความหมาย หรือนัยยะทางภาพยนตร์เพิ่มเติม นอกจากจะได้ประโยชน์ จากการที่สามารถเข้าใจเรื่องราวและความหมายในภาพยนตร์ ได้มากและลึกซึ้งแล้ว การรู้เท่าทันยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ เพื่อที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์ เลือกและนำไปใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารแลกเปลี่ยน หรือเชื่อมโยงสัมพันธ์แก่ผู้ชม ทั้งโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2552, หน้า 129)

คุณค่าของภาพยนตร์การศึกษา

1. เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจได้ดี
2. ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมกลายเป็นรูปธรรม
3. ทำให้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆ เป็นจริงได้มาก
4. สร้างบรรยากาศที่ดี ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมเหมือนได้อยู่ในสถานภาพนั้น
5. ทำให้เรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด ทั้งนี้เพราะมีภาพเป็นสื่อหลัก
6. ช่วยทำให้สามารถเข้าใจง่ายในสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น การถ่ายทำแบบใช้เวลา (Time – Lapse) เกี่ยวกับการบานของดอกไม้ การคลอตก การถ่ายแบบช้า (Slow Motion) ให้เห็นชัดๆ การถ่ายภาพยนตร์การ์ตูน (Animation) เป็นต้น
7. สามารถใช้ได้กับการศึกษาทุกระดับ สนับสนุนการเรียนการสอนนอกระบบและการศึกษาแบบเปิดได้ดีอีกด้วย

9. ข้อดีของภาพยนตร์

- 9.1 ภาพยนตร์เสนอเรื่องราวให้ผู้ดูเกิดการเรียนรู้โดยไม่ต้องอาศัยทักษะในการอ่าน
- 9.2 ภาพยนตร์สามารถแสดงการกระทำที่ต่อเนื่องตามความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง
- 9.3 ภาพยนตร์ให้ความกระจ่างแก่ผู้ดู มองเห็นภาพอย่างแจ่มแจ้ง เพราะผู้ดูสามารถเห็นภาพจากแง่มุมต่างๆ และตามความเร็วที่เป็นจริง
- 9.4 การถ่ายภาพยนตร์สามารถปรับการเคลื่อนไหวของวัตถุให้เร็วช้าได้ตามความต้องการ (Time Lapse) ทำให้สามารถนำมาวิเคราะห์หิวจรณได้ จึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเช่น ภาพช้า ภาพเร็ว ภาพหยุดนิ่ง เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าภาพยนตร์สามารถนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ภาษา เนื่องจากเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถมองเห็นภาพไปพร้อมๆ กับการฟัง อีกทั้งภาพยนตร์เป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติและสมจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถจดจำข้อมูลที่เป็นเนื้อหาหรือข้อมูลทางภาษาได้ดี ประการสำคัญคือ ครูผู้สอนต้องคัดเลือกประเภทภาพยนตร์ ที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน และนำไปใช้ร่วมกับวิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม จึงจะทำให้เกิดการเรียนการสอนที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เจตคติ

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความรู้สึกที่เป็นกลาง อีกความหมายหนึ่งคือพฤติกรรมภายนอกของบุคคลซึ่งสังเกตได้ และพฤติกรรมภายในซึ่งสังเกตไม่ได้

เจตคติหรือทัศนคติมีองค์ประกอบที่สำคัญโดยทั่วไป คือ (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2542, หน้า 64-65 ; ปราณี ทองคำ, 2539, หน้า 147)

1. องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Component) ความคิดความเข้าใจนี้จะเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้หรือความเชื่อซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในประสบการณ์ต่างๆ จากสภาพแวดล้อมอันเป็นเรื่องของปัญญาในระดับที่สูงขึ้น อาทิ

นักบริหารหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความคิดหรือความเชื่อที่ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาของเขานั้นมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่สามารถปกครองตนเองได้ ดังนั้น เขาจึงได้ความเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกรวิจฉัยสั่งการ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึกนี้จะเป็นสภาพทางอารมณ์ (Emotion) ประกอบกับการประเมิน (Evaluation) ในสิ่งนั้นๆ อันเป็นผลจากการเรียนรู้ในอดีต ดังนั้น จึงเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก อันเป็นการยอมรับ อาทิ ชอบ ถูกใจ สนุก หรือปฏิเสธต่อสิ่งนั้น อาทิ เกลียด โกรธ ก็ได้ ความรู้สึกนี้อาจทำให้บุคคลเกิดความยึดมั่นและ อาจแสดงปฏิกิริยาตอบโต้หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกดังกล่าว

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มของพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึงแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนชอบหรือเกลียด อันเป็นการตอบสนองหรือการกระทำในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ อาทิ บุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย หรือมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย บุคคลผู้นั้นก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมแบบเข้าหา หรือแสวงหา (Seek Contact) ตรงกันข้ามหากมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นๆ ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมในการถอยหนีหรือหลีกเลี่ยง (Avoiding Contact)

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 247-248) กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าเพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินค่าสิ่งเร้านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นแล้วพบว่าพอใจ หรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งที่ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล (2550, หน้า 367) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของ เจตคติประกอบด้วย 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component)

McGuire (1969, pp. 155-156) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของ เจตคติไว้ 3 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุป หรือ ประเมิน สิ่งเร้าเหล่านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า อันเป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลได้ประเมินสิ่งเร้าเหล่านั้นว่า พอใจ-ไม่พอใจ ต้องการ-ไม่ต้องการ ดี-เลว

3. องค์ประกอบด้านการกระทำ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือ ตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุน หรือคัดค้าน การตอบสนองเป็นไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล

สรวงศ์ ไคว้ตระกูล (2550, หน้า 367) กล่าวถึง คุณลักษณะของเจตคติที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่เรียนรู้
2. เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้น จึงมีทั้งบวกและลบ เช่น ถ้านักเรียนมีทัศนคติบวกต่อวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนจะชอบเรียนคณิตศาสตร์ และเมื่ออยู่ชั้นมัธยมก็จะเลือกแขนงวิทยาศาสตร์ ตรงข้ามกับนักเรียนที่ไม่ชอบคณิตศาสตร์จะไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียนเมื่ออยู่มัธยมก็จะเลือกเรียนสายอักษรศาสตร์ทางภาษา เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 249-250) กล่าวว่าถึง คุณลักษณะของเจตคติ ที่สำคัญ ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่างๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ และเจตคติแตกต่างกันไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่สังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับและจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่าชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือเป็นทิศทางในทางที่ดี เรียกว่า เป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติทางลบมาได้หมายความว่าไม่ควรมีเจตคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่นเจตคติในทางลบต่อการคดโกงการเล่นการพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึงเจตคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น เจตคติต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม คือมีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด ก็แสดงมีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้นและการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูต่ำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน

7. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ไม่จำเป็นว่า เจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้น ต้องปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550, หน้า 4-5) ได้ให้แง่คิดเรื่องจิตวิทยาการศึกษาสามารถช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จสรุปได้ ดังนี้ การที่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีไม่ได้เป็นเพราะระดับเขาวิญญาเพียงอย่างเดียว แต่มีองค์ประกอบอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ เจตคติหรือทัศนคติหรืออ้อมโนทัศน์ของนักเรียนและความคาดหวังของครูที่มีต่อตัวนักเรียน การปกครองชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศของ

ห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างบุคลิกภาพ ครูและนักเรียนมีความรักและ
วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนรักโรงเรียน อยากมาโรงเรียน

สุนทรী โคมิน (2552, หน้า 386) กล่าวโดยสรุปว่า เมื่อพูดถึงเจตคติของคนต่อ
สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง เราหมายถึง การรับรู้และความเชื่อของคน ความรู้สึกชอบ
ไม่ชอบในคนนั้น ความโน้มเอียงที่จะสนับสนุนหรือเป็นปรปักษ์ต่อต้านของบุคคลนั้น ซึ่งทั้ง
สามด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน ใครที่มีความเชื่อว่าคนสิ่งของก้าวร้าวไม่ดี สกปรก คนๆ นั้น
อาจจะไม่ชอบคนกลุ่มนี้หรือสิ่งนี้ และย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะแสดงการกระทำในแง่ที่เป็น
ปรปักษ์ ในทำนองเดียวกันผู้ที่มีเจตคติ มีความรู้สึกชอบต่อคนหรือสิ่งใดในทางที่ดีย่อมมี
แนวโน้มสูงที่จะแสดงการกระทำในแง่ที่เป็นการตอบสนอง อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การมีเจตคติต่อวิชาเรียน หมายถึง ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดี
ชอบ พอใจในวิชาใดวิชาหนึ่ง นักเรียนจะสนใจที่จะเรียน ตั้งใจเรียน ขยันในการเรียนและ
ทำงานในวิชานั้นเป็นพิเศษ นักเรียนจะมีเจตคติต่อวิชาใต้นั้น ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่มีการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความสนุกสนานขณะเรียน มีความรักและ
ความเข้าใจระหว่างครูและผู้เรียน

การสร้างเจตคติตามหลักการของสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2547, หน้า 7)
มีดังนี้

1. ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในเรื่องที่เรียน
2. ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของวิชานั้นโดยแท้จริง
3. ให้นักเรียนได้มีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
4. ให้นักเรียนได้เรียนโดยสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด
5. ครูต้องเตรียมการสอนอย่างดี เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
6. ครูต้องสร้างความอบอุ่นใจและความเป็นกันเองกับนักเรียน
7. ครูต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าเลื่อมใสผู้เรียน

จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ของโรงเรียน ห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่น่าอยู่และน่าสนใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 265-266) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยน
เจตคติของผู้เรียนบุคคลที่มีอิทธิพล คือ ครู เพื่อน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ครูผู้สอน
จำเป็นต้องสร้างเจตคติในทางบวก ชักจูงให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เห็นความสำคัญ
ของบทเรียน เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้ โดยอาศัยทฤษฎีการเกิดและเปลี่ยนแปลงเจตคติมาใช้ ดังนี้

1. การให้การเสริมแรงแก่นักเรียน ครูผู้สอนให้ความสนใจ ให้คำชม จะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนเพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติความประพฤติ ในโรงเรียนด้วย

2. การให้การเลียนแบบเจตคติที่ดี โดยดูจากบุคคลสำคัญที่นักเรียนรัก และชื่นชอบเป็นตัวอย่าง

3. การพิจารณาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เช่น การได้ข่าวสาร การรับข่าวสาร การสื่อความหมาย ครูผู้สอนจะต้องควบคุม องค์ประกอบเหล่านี้ให้ดี จึงจะบังเกิดผลในการสร้างหรือปรับเปลี่ยนเจตคติของผู้เรียน

4. ครูผู้สอนอาจต้องให้ข่าวสารและสร้างสถานการณ์ที่จะทำให้เกิด ความสอดคล้องและขัดแย้ง เมื่อต้องการจะเสริมเจตคติให้เข้มข้นหรือเปลี่ยนเจตคติที่ ไม่ต้องการ จนกว่าผู้เรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจและมีความรู้สึกร่วมด้วย มีเจตคติที่ ถูกต้องตามความต้องการของครูผู้สอน

5. การเปลี่ยนเจตคติของกลุ่มจะง่ายกว่าการเปลี่ยนทีละคน เพราะ บุคคลชอบการเลียนแบบเอาอย่างและต้องการการเข้ากลุ่ม ด้วยเหตุนี้ สิ่งแวดล้อมที่ดีจะมี ผลต่อการเปลี่ยนเจตคติ

6. หลักการและวิธีการในการเปลี่ยน ต้องพิจารณาให้เหมาะสม เพราะ อาจใช้ได้กับสถานการณ์หนึ่งแต่อาจใช้ไม่ได้กับอีกสถานการณ์หนึ่งก็ได้

7. หาวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเปลี่ยนเจตคติ โดยให้เขามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจเปลี่ยนเจตคติหรือเต็มใจที่จะเปลี่ยนเจตคติด้วยตัวของเขาเอง

8. เจตคติที่ดีต่อตนเอง โดยการมีความรู้ความเข้าใจในความสามารถ ของตน มีความพึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเอง และการรู้การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ เหมาะสมเป็นเรื่องที่จำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดแก่การเรียน

สรุปได้ว่าในการที่จะสร้างหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนของ ผู้เรียนบุคคลที่มีอิทธิพล คือ ครู เพื่อน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนเป็นคน สำคัญคนหนึ่งที่จะต้องสร้างเจตคติในทางบวก ชักจูงให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เห็นความสำคัญของบทเรียน เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้จากสิ่งที่ตนเรียนโดยบุคลิกภาพของ ครูในด้านความรักและการเอาใจใส่ต่อผู้เรียน ความเป็นกันเองจะช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีได้ และการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีที่สุดคือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เห็นความสามารถความสำคัญ ในตนเองของตน

เจตคติเป็นพฤติกรรมทางสมอง เป็นสภาพทางจิตหรืออารมณ์ของมนุษย์ ที่ซับซ้อน Secord and Backman (เบญจวลี ไชยแสน, 2544, หน้า 49, อ้างอิงจาก Secord and Backman, 1964) ได้ให้ความคิดเห็นว่า เจตคติ ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถวัดในรูปความคิดเห็น (Opinion) หรือจากการแสดงออกทางภาษา (Verbal Expression) แต่ในการวัดนี้อาจเกิดความไม่แน่นอน หากผู้ตอบบิดเบือนหรือตอบไม่ตรงกับใจจริง

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 147) ได้เสนอหลักการวัดเจตคติไว้ ดังนี้

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic Assumption) ได้แก่
  - 1.1 เจตคติของบุคคลจะคงที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้สามารถวัดได้
  - 1.2 เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง ต้องวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงต่อเหตุการณ์นั้นๆ
  - 1.3 เจตตินอกจากจะวัดในรูปทิศทางของความรู้สึก เช่น สนับสนุน คัดค้าน ยังสามารถวัดขนาดและปริมาณมากน้อย หรือความเข้มของเจตคติอีกด้วย
2. ในการวัดเจตคติจะต้องมีสิ่งประกอบ 3 สิ่ง คือ ตัวบุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าที่เป็นข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดในสิ่งนั้น และการตอบสนองของบุคคลที่ถูกวัด
3. สิ่งเร้าที่นิยมใช้ คือ ข้อความวัดเจตคติ (Attitude Statement) ที่ใช้อธิบายคุณค่า คุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาในระดับความรู้สึก (Attitude Continuum)
4. การสรุปผลในเรื่องของเจตคติ จะอาศัยผลสรุปจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจำเป็นอย่างยิ่งที่การวัดนั้นจะต้องครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ เพื่อผลจากการสรุปจะได้ตรงกับความจริงมากที่สุด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 252-253) ได้กล่าวถึง การวัดเจตคติไว้ว่า การวัดเจตคติค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดเจตคติจึงไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษาและวัดในรูปของความเห็น อาจจะใช้วิธีการสังเกตจากการกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้าท่าทางหรือสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของเขา แต่แบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมาก จะอยู่ในรูปของแบบสอบถามหรือแบบสำรวจ เรียกว่า แบบวัดทางเจตคติ ในการวัดควรมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. การศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดโดยอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่

3. การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของเจตคตินั้นด้วย

Anastasi (1988, p. 453) ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องการวัดเจตคติไว้ว่า เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สรุปอ้างอิง (Inferred) จากพฤติกรรมภายนอกโดยใช้หรือไม่ใช้ภาษาเป็นสื่อ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การวัดเจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อม จากการแสดงความคิดเห็น หรือสังเกตจากพฤติกรรมภายนอก แต่การวัดหรือสังเกตอาจไม่แน่นอนหากผู้ถูกสังเกตตอบหรือแสดงพฤติกรรมที่ปิดป้อง และเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้วัดเจตคติก้นมาก จะอยู่ในรูปของแบบสอบถามหรือแบบสำรวจ เรียกว่า แบบวัดทางเจตคติ

ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 60-63) ได้อธิบายว่า เจตคติเป็นมโนภาพ (concept) ที่วัดได้ยาก เครื่องมือการวัดจึงมีหลายรูปแบบแล้วแต่สถานการณ์ที่ต้องการวัด เครื่องมือที่นิยมใช้กันมีอยู่ 5 ชนิด คือ

1. การสัมภาษณ์ (interview) หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ที่ดีต้องฟังมากกว่าพูด และต้องไม่หุบปาก จะยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง จะต้องสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ดีเป็นมาตรฐานก่อน ข้อคำถามแต่ละข้อจะต้องกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบตรงกับความรู้สึก การเตรียมคนและเตรียมเครื่องมือการวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนสร้างข้อคำถามจะต้องคิดถึงระยะเวลา ลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ข้อคำถามควรถามคลุมทั้งทางบวกและทางลบเพื่อจะได้ประเมินเปรียบเทียบความรู้สึกที่แท้จริง ลักษณะของการสัมภาษณ์ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์ต้องเป็นการช่วยหรือกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากจะตอบคำถามและให้คำตอบที่คงที่

1.2 คำถามที่ถามพยายามให้ตรงจุดที่สุดหรือเป็นคำถามที่มีความแจ่มชัดว่า ผู้สัมภาษณ์ต้องการให้ตอบในแง่ไหนไม่ควรใช้คำถามกว้างเกินไปอาจจะทำให้การสรุปได้ยาก

1.3 คำถามควรมีความเชื่อมั่นสูงแม้จะใช้คำถามเดิมถามซ้ำอีกก็ได้รับคำตอบเหมือนเดิม

1.4 คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ควรจะได้คำตอบที่สามารถนำไปขยายถึง
สาเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงได้

2. การสังเกต (Observation) คือการเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมี
จุดมุ่งหมาย ควรเตรียมข้อรายการ (checklist) ควรเตรียมให้พร้อม ผู้สังเกตควรจะเป็น
ผู้รับรู้และมีประสาทตาดี มิฉะนั้นแล้วจะทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน

3. การรายงานตนเอง (Self-report) เครื่องมือนี้ต้องการให้ผู้ถูก
สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาสัมผัสได้ นั่นคือสิ่งเร้าที่เป็นข้อความ
ข้อคำถามหรือเป็นภาพเพื่อให้ผู้ถูกสอบสัมภาษณ์แสดงความรู้สึกออกมาอย่าง
ตรงไปตรงมา แบบทดสอบที่เป็นมาตรฐานเป็นแนวการสร้างของ Thurstone, Guttman,
Likert and Osgood

4. เทคนิคการจินตนาการ (Projective Techniques) แบบประเมินนี้อาศัย
สถานการณ์หลายอย่างไปให้ผู้ถูกสอบถาม สถานการณ์ที่กำหนดให้จะไม่มีโครงสร้างที่
แน่นอน ทำให้ผู้ถูกสอบถามจะต้องจินตนาการออกมาตามแต่ประสบการณ์เดิมของตนแต่
ละคนจะแสดงออกมาไม่เหมือนกัน

5. การวัดทางสรีระภาพ (Physiological measurement) การวัดด้านนี้
อาศัยเครื่องมือไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่นๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย
เช่น การใช้เครื่องมือกัลป์วานอิมิตเตอร์ชนิดหนึ่ง เพื่อวัดดูความต้านทานกระแสไฟฟ้าใน
ผิวหนัง เมื่อคนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ส่วนผสมของสารเคมีต่างๆ จะเกิดการ
เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปกติ เรียกว่ามีกระแสไฟฟ้าก็จะสามารถวัดตรวจสอบ
เปรียบเทียบกับขณะที่ร่างกายอยู่ในสภาพปกติได้ เครื่องมือจับเท็จก็อาศัยหลักการนี้
การจะเชื่อถือได้ขนาดไหนต้องศึกษาให้รอบคอบ อารมณ์ต่างๆ อาจศึกษาได้จากการ
เปลี่ยนแปลงของลูกตาดำ ปริมาณของไฮโมเนนบางอย่างก็สามารถบอกอารมณ์ความพอใจ
หรือไม่พอใจของคนได้

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 253-259) ได้อธิบายถึงกระบวนการ
สร้างแบบวัดทางเจตคติจากนักการศึกษาต่างประเทศมีแบบวัดหลายมาตรา ดังนี้

1. การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Equal
Appearing Interval Scale, 1929) เสนอหลักการว่า ข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละ
ข้อความ จะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้นๆ และช่องว่างระหว่างข้อความมี
ระยะห่างๆ กัน ขั้นตอนการสร้าง มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อความขั้นต้น จะครอบคลุมแบบวัดเจตคติที่ต้องการจะวัดจากทางด้านที่ยอมรับมากที่สุด เมื่อได้ข้อความแล้วตรวจและพิจารณาเขียนใหม่ให้ได้ข้อความที่รัดกุม

1.2 การกำหนดค่าของข้อความ โดยทำการประเมินค่าเพื่อกำหนดน้ำหนักของข้อความว่าควรอยู่ในตำแหน่งใดในแบบวัดเจตคติ จัดข้อความเป็น 11 กลุ่มเรียงจากกลุ่มข้อความที่ไม่ชอบเลยไปจนถึงกลุ่มข้อความที่ชอบที่สุดต่อเรื่องนั้นๆ เป็นการจัดกลุ่มข้อความอยู่ในอันตรภาคที่ต่อเนื่องกันและแต่ละอันตรภาคต่างเท่ากัน จึงมีแบบวัดเป็น 11 ตำแหน่ง

1.3 กำหนดค่าของข้อความ โดยนำผลการตัดสินทั้งหมดมาแจกแจงและหามาตราส່วนของข้อความแต่ละข้อความโดยพิจารณาค่ามัธยฐานและวิธีการเลือกข้อความนั้นพิจารณาจากค่าที่ได้ เรียกว่า ค่า Q (Q value) Q ต่ำ ถือว่าข้อความดี และค่า Q สูงถือว่าข้อความไม่ดี

2. การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale, 1932) มีหลักการสร้างว่า การจัดข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น คำตอบของแต่ละข้อความมีให้เลือกตอบ 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ขั้นตอนการสร้างมีดังนี้

2.1 รวบรวมข้อความ แต่ละข้อความต้องมีลักษณะที่คนมีเจตคติต่างๆ กัน ตอบต่างกัน และหลีกเลี่ยงข้อความที่มี 2 ความหมาย

2.2 ตรวจสอบข้อความนั้นว่าเหมาะสมกับการตอบเพียงใดในลักษณะของ 5 ดังกล่าว

2.3 ทดลองดูว่ามีข้อความใดไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ เพื่อการแก้ไข

2.4 การให้น้ำหนักคะแนนของความเห็นในแต่ละระดับตามวิธีการของลิเคิร์ท ทำให้มาตรวัดของเขาใช้ได้สะดวกมาก เพราะใช้การกำหนดค่าแบบจงใจเพื่อให้น้ำหนักประจำของแต่ละระดับความเห็นเหมือนกันทุกข้อความ

3. การสร้างแบบวัดเจตคติของออสกู๊ด (Osgood's Semantic Differential Scale, 1955) ตามแนวความคิดว่า ความคิดรวบยอดต่างๆ มีความหมายประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้นๆ หลายลักษณะด้วยกัน และความคิดรวบยอดมีหลายมิติจึงสร้างแบบวัดขึ้นโดยใช้ความหมายทางภาษาที่เป็นคำคุณศัพท์ต่างๆ

อธิบายความหมายของสิ่งเร้าที่มีส่วนสัมพันธ์บุคคล มีหลักการเบื้องต้นของการสร้างแบบวัด ดังนี้

3.1 กระบวนการในการอธิบาย ตัดสินใจ หรือประเมินความคิดรวบยอดของบุคคลนั้น สามารถเขียนแทนได้ในเชิงประมาณที่อยู่ในช่วงของการวัดทางจิตวิทยา ซึ่งมีความเข้มมากน้อยตามคุณลักษณะของคุณศัพท์ 2 ตัว ดี-เลว สวย-น่าเกลียด เป็นต้น

3.2 แนวทางในการอธิบายความคิดรวบยอดของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงของการวัด จะมีลักษณะเป็นมิติเดียวและไม่ขึ้นอยู่กัช่วงการวัดอื่นๆ

3.3 การตอบสนองหรือการประเมินแต่ละบุคคลที่มีต่อความคิดรวบยอดในแต่ละช่วงการวัด จะอยู่ในช่วง 1-7 ที่อยู่ระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงข้ามกัน

4. การสร้างแบบวัดเจตคติวิธีเปรียบเทียบคู่ของเฟคเนอร์ (Fechner's Method of Paired Comparison, 1954) เป็นการสร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลือกสรรและการจัดอันดับความชอบเริ่มจากการทดลองโดยใช้ตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆ กัน แล้วให้บุคคลจัดอันดับความชอบในรูปสี่เหลี่ยมนั้น แต่ละคนเลือกรูปที่ตนเองชอบและรองลงไปตามลำดับจนถึงรูปที่ชอบน้อยที่สุดแล้วนำมาหาความสัมพันธ์ของตัวเลือก และหารระดับความชอบจริงของแต่ละรูปและวิธีเปรียบเทียบคู่ เป็นคู่ๆ จะใช้ในกรณีที่มีสิ่งนำมาเปรียบเทียบคู่กันไม่เกิน 10 สิ่ง ถ้ามากกว่านี้ใช้วิธีจัดอันดับตำแหน่ง

5. การสร้างแบบวัดเจตคติโดยใช้ระเบียบวิธีแบบคิวของสตีเฟนสัน (Stephenson's Q-technique, 1953) เป็นวิธีศึกษาความคิดเห็น ท่าที และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล โดยใช้วิธีแยกบัตรเป็นกองๆ แต่ละกองจะมีคะแนนประจำ ใช้คะแนนนี้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และแปลความหมายโดยผู้ถูกทดสอบตัดสินใจว่า เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ชอบ-ไม่ชอบ มีขั้นตอน ดังนี้

5.1 เลือกคำ ข้อความ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ปรึกษา พิมพ์ลงบัตรละ 1 ข้อความ ปกติจะใช้ 60 - 120 บัตร

5.2 เลือกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มให้ตัวอย่างพิจารณาบัตร โดยแยกกองตามอันดับหรือตามเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ชอบหรือไม่

5.3 การให้อันดับ จะเรียงต่อกันจากมากไปหาน้อยตามเกณฑ์ที่ให้ไว้กองกลางๆ จะเป็นความเห็นกลางๆ แล้วให้คะแนนบัตรแต่ละใบแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ต่อไป

6. การสร้างแบบวัดระยะทางสังคมของโบการ์ดัส (Bogardus's Social Distance Scale, 1925) เป็นการวัดเจตคติต่อคน โดยมีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์

และความรู้สึกของบุคคลผู้ที่เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะแบ่งความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นระยะต่างๆ กัน ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในทางใกล้ชิดเป็นเจตคติทางบวก ไปจนถึงเจตคติทางลบและให้ผู้ตอบบอกถึงว่าตนอยู่ตนมีเจตคติอยู่ในระดับใด จาก 7 ระดับนี้ คือ 1) ยอมรับถึงขั้นแต่งงาน 2) ยอมรับเป็นเพื่อนสนิท 3) ยอมรับเป็นเพื่อนบ้าน 4) ยอมรับเป็นเพื่อนร่วมอาชีพ 5) ยอมรับเป็นพลเมืองของประเทศ 6) ยอมรับในฐานะผู้มาเยือนประเทศ 7) ไม่ยอมรับให้เข้าประเทศ

7. การสร้างแบบวัดสะสมของกัทแมน (Guttman's Cumulative Scale, 1950) เป็นการวัดโดยมีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทิศทางเดียวกัน แต่มีความเข้มหรือปริมาณของความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะเรียงลำดับความเข้มของเจตคติที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้ แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่ง โดยถือว่าคำตอบที่ผู้ตอบเลือก จะเป็นการยืนยันคำตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งที่แสดงความเข้มในระดับรองลงไปด้วย แบบวัดเจตคติของกัทแมนได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ละทิ้งปัญหาที่แท้จริงในการถาม เนื่องจากไม่ครอบคลุมคำตอบได้

ดังนั้น อาจสรุปความหมายของเจตคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดๆ ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะชอบ ไม่ชอบ อาจเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งใดๆ ในลักษณะเฉพาะตัว ตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่ และทำให้จะเป็นตัวกำหนดแนวทางของบุคคลในการ ที่จะปฏิบัติตอบสนอง องค์ประกอบของเจตคติ

ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน

1. การหาประสิทธิภาพของสื่อ

ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัย ได้ศึกษาและนำความรู้มาใช้ในการวิจัย ดังนี้

เผชญิ กิจระการ (2544, หน้า 46-51) ได้กล่าวถึงวิธีการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนมี 2 วิธี ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational approach)

การหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้ และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่าซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสม

ในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

$$CVR = \frac{2Ne}{N} - 1$$

เมื่อ CVR แทน ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational approach)

Ne แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of panelists who had agreement)

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total number of panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้น ในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ไปแทนค่า ในสูตรสำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50-5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่ปรากฏในตาราง ตามจำนวนของ ผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุง แก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

ตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนจำนวน 5 คน แต่ละคนคำนวณค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ 4.15, 3.89, 4.67, 4.32 และ 4.75

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พบว่าได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ทุกคน Ne จึงมีค่าเท่ากับ 5 ด้วย ผลการแทนค่าในสูตร ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} CVR &= \frac{2Ne}{N} - 1 \\ &= \frac{2 \times 5}{5} - 1 \\ &= 2 - 1 \\ &= 1.00 \end{aligned}$$

แสดงว่า เครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเชิงเหตุผลจึงนำไปใช้ได้

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical approach)

วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกหัดทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่ จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อยโดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ดังตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนน เฉลี่ยร้อยละ 80 การหา E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum x}{\frac{N}{A}} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum F}{\frac{N}{B}} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	E_2	แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละบท และแบบฝึกหัด
	$\sum F$	แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
	A	แทน คะแนนเต็มแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละบท ฝึกเสริมทักษะและแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน
	B	แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน
	N	แทน จำนวนผู้เรียน

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้นได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบ หลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด (40) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน โดยเทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนเรียน (Post-test) ซึ่งจะขออธิบายเฉพาะตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) ดังนี้ สมมตินักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงแตกต่างจากคะแนนเต็ม (100 คะแนน) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้ง (ก่อนเรียนและหลังเรียน) เท่ากับ $85-10 = 75$ ดังนั้นค่า (E_2) = $(75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่าสื่อไม่มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพ ของสื่อการเรียนการสอน จะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80, 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างง่าย ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้ คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพของคลิปปาพยนตร์ (E_1/E_2) โดยวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical approach) โดยใช้สูตรและวิธีคำนวณตามความหมายที่ 1 โดยตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 75/75 เพราะความสามารถ เพราะรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยากต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์พื้นฐานของผู้เรียน อีกทั้งนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยนำมากำหนดเกณฑ์ดังกล่าว

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ หรือ แผนการสอน เป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดเตรียมสอน ในแต่ละรายวิชา ซึ่งได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 149) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่ได้เตรียมการ วางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ อย่างละเอียดชัดเจนซึ่งครูและผู้อื่นสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนในห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ให้ความหมายของ แผนการสอนว่า หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนว ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล

นิยม ทิพจักร์ (2549, หน้า 11) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมี หมายว่า เป็นการ วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ล่วงหน้า เพื่อทำการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์และสื่อประมวลผลให้สอดคล้อง กับเจตนารมณ์ของหลักสูตร และความพร้อมของผู้เรียนได้โดยเร็ว

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2550, หน้า 141) ได้ให้ความหมายของ แผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นแผนงานหรือโครงการที่ครูผู้สอนได้เตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ปฏิบัติการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยใช้เป็นเครื่องมือสำหรับจัดการเรียนรู้เพื่อนำผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประภัสรา โคตะขุน (2550, หน้า 130) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องทำการสอน ตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน การวัดและการประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนการสอนย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และ ตรงกับชีวิตจริงในห้องเรียน ซึ่งถ้ากล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอนคือ การเตรียมการสอน เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า

กฤษดา บุญหมื่น (2555, หน้า 151) ได้ให้ความหมายว่า แผนการจัดการ เรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้สอนปฏิบัติตามขั้นตอน

การจัดกิจกรรมซึ่งกำหนดรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

จากความหมายที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึงระบบ การเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี ซึ่งมี องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระสำคัญ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ความสำคัญของการทำแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2540, หน้า 125) ได้จำแนกความสำคัญของการทำแผนการ จัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูผู้สอนมีโอกาสในการพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของบทเรียน ได้อย่างรอบคอบ อันจะส่งผลถึงประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนทำขึ้นเอง เป็นการสร้างครูที่ดี เพราะ ครูผู้สอนมีโอกาสคาดการณ์ล่วงหน้าในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการช่วยให้ ครูผู้สอนมีความคิดสร้างสรรค์
3. แผนการจัดการเรียนรู้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้เตือนความจำให้แก่ผู้สอน สามารถสอนได้ตามจุดประสงค์ จัดกิจกรรมได้ตามขั้นตอน ใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม
4. ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสอน
5. ช่วยให้บริการงานเป็นไปด้วยดี เพราะผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ก็มี ส่วน ในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นข้อมูลในการวางแผนและการนิเทศการศึกษา
6. มีประโยชน์สำหรับครูผู้เข้าสอนแทน ในกรณีที่ครูผู้สอนประจำไม่สามารถ ทำการสอนได้ ครูที่สอนแทนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้
7. ป้องกันการใช้เวลาอย่างไร้ประโยชน์ การทำแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ ครูผู้สอนคำนึงถึงเวลาที่ต้องใช้ การเตรียมบทเรียนมากเกินไปจนเป็นการยึดเยียดความรู้ ให้แก่ผู้เรียนไม่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ และการเตรียมบทเรียนน้อยเกินไปอาจทำให้ครูผู้สอน ทบทวนซ้ำซากไปจนหมดเวลา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการ จัดการเรียนรู้ว่าการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ
  2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น
  3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
  4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
  5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้
- ลำลี รักสุทธิ (2544, หน้า 78) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความสำคัญดังนี้
1. ช่วยให้ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีวัดผลประเมินผล การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและบูรณาการกับวิชาอื่น
  2. เรื่องทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรของท้องถิ่น ค่านิยม ความเชื่อสัจย และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น ตลอดจนการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย
  3. เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น
  4. ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เทียงตรง เสนอแนะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเพื่อนครูที่สอนวิชาอื่น
  5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนแทน
  6. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครู ที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพด้วยความหมายและความสำคัญข้างต้นพอสรุปเป็นประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้
1. ช่วยให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีการสอน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างละเอียด
  2. ช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียน

3. ช่วยให้การสอนของครูมีคุณภาพและเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น
4. เป็นเอกสารคู่มือสำหรับครูที่สอนแทนในกรณีที่ไม่สามารถสอนเองได้
5. ทำให้ครูวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
6. เป็นแหล่งข้อมูลในการเสนอแนะบุคคลและเป็นผลงานที่อ้างอิงได้
7. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
8. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญการเพื่อเลื่อนระดับได้

ขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์ (2542, หน้า 139-140) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้วมาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
  2. ตั้งชื่อแผนตามสาระการเรียนรู้
  3. กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น
  4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ ลินน์ มอริส (Lynn Morris) ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้อง
    - 4.1 บรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการ
    - 4.2 สะท้อนถึงทักษะต่างๆ ของทักษะที่ดี
    - 4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรมและใช้องค์ประกอบ 3 ส่วน ตามรูปแบบของ Robert Mager (1984, p. 143) ดังนี้
      - 4.3.1 พฤติกรรม (Overall Behavior)
      - 4.3.2 สถานการณ์หรือเงื่อนไข (Important Conditional)
      - 4.3.3 เกณฑ์ (Criterion)
  5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อสาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้
  6. สาระการเรียนรู้เป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ ที่จำเป็นต้องสอน
  7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายตามเนื้อหานั้นๆ

8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม
  9. เลือกสื่ออุปกรณ์สำหรับใช้ประกอบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วีดิทัศน์
  10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอนตามธรรมชาติวิชา ตามจุดประสงค์นำทาง และควรคำนึงถึงการบูรณาการเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้อื่นๆ เข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย
  11. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนตามจุดประสงค์ย่อย/นำทาง และเกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีวัดหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม
- สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองซึ่งมีหลายรูปแบบแต่ผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนไม่กำหนดรูปแบบไว้จึงเลือกรูปแบบที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบของแผนการเรียนรู้ตามที่ต้องการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

วรรณภา สุขสังข์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รำไพ โพธิ์จิต (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้เกมและกิจกรรมทางภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดตติสหาราม พบว่า หลังจากนักเรียนได้รับการสอนโดยใช้เกมและกิจกรรมทางภาษาเพื่อการสื่อสาร นักเรียนมีความสามารถด้านการพูดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เยาวรัตน์ ทักสูงเนิน (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ภาพยนตร์ และได้มีการแบ่งออกเป็น 3 วงจร วงจรละ 4 ชั่วโมง ผลปรากฏว่า วงจรที่ 1 จากการประเมินพฤติกรรมการเรียน ยังไม่มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้แบบประเมินทักษะการฟัง จากภาพยนตร์เรื่อง I am Sam อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 58.5 และคิดคะแนนจากการตรวจใบงาน และแบบฝึกหัดคิดเป็นร้อยละ 47.5 วงจรที่ 2 จากการประเมินพฤติกรรมการเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้แบบประเมินทักษะการฟัง จากภาพยนตร์เรื่อง Monster Inc อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 69.5 และคิดคะแนนจากการตรวจใบงาน และแบบฝึกหัดคิดเป็นร้อยละ 60 วงจรที่ 3 จากการประเมินพฤติกรรมการเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้แบบประเมินทักษะการฟัง จากภาพยนตร์เรื่อง Maid in Manhattan อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 77.5 และคิดคะแนนจากการตรวจใบงานและแบบฝึกหัดคิดเป็นร้อยละ 74

คนึงนิจ จิตตรง (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การใช้ภาพยนตร์ประกอบการอภิปรายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนเตรียมทหาร พบว่านักเรียนเตรียมทหารที่เรียนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบการอภิปรายมีความสามารถทางภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และร้อยละ 80.65 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบการอภิปรายส่งเสริมให้นักเรียนเตรียมทหารเรียนรู้บทภาพยนตร์ภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจจนสามารถทำคะแนนภาษาอังกฤษได้สูง อีกทั้งภาพยนตร์ที่ใช้เป็นแนวสงครามซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนเตรียมทหารคุ้นเคย ชื่นชอบ และให้ความสนใจ จึงทำให้นักเรียนเตรียมทหารสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างลึกซึ้งและมีความรู้สึกร่วมกับภาพยนตร์ได้ทันที

จตุรงค์ ธนะสีลังกูร (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ด้วยการสอนแบบผสมผสานกลุ่มเป้าหมายที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านนาگانเหลือง จำนวน 40 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการดำเนินการเป็น 4 วงจรการเรียนรู้ พบว่า ผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 4 วงจร โดยใช้วิธีสอนแบบผสมผสาน มีนักเรียน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สุวิทย์ คำมณี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาโดยใช้สื่อภาพยนตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า วงจรที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญของเจ้าของภาษา โดยใช้ภาพยนตร์ เรื่อง World Trade Center ปัญหาที่ต้องแก้ในวงจรต่อไปคือ นักเรียนฟังบทสนทนาในภาพยนตร์ไม่เข้าใจ จับประเด็นไม่ได้ วงจรที่ 2 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำปัญหาในวงจรที่ 1 โดยการเลือกภาพยนตร์การ์ตูนเนื้อหาไม่ยากไม่มีบทสนทนาและเปิดภาพยนตร์ให้นักเรียนดูหลายๆ รอบ ซึ่งภาพยนตร์ที่ใช้สอนในวงจรที่ 2 นี้ เกี่ยวกับเทศกาลงานฉลอง เรื่อง Disney's Christmas Favorite ปัญหาที่ต้องแก้ในวงจรต่อไปคือ นักเรียนฟังวลีหรือประโยคบางคำในภาพยนตร์ไม่ชัดเจน เข้าใจความหมายผิดเพี้ยนส่งผลให้ทำใบงานเติมคำและตอบคำถามไม่ถูกต้อง และนักเรียนไม่ชอบภาพยนตร์การ์ตูน วงจรที่ 3 ผู้ศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหาจากวงจรที่ 2 โดย ก่อนที่จะทำการสอนในวงจรที่ 3 ได้นำภาพยนตร์เรื่องเดิมมาเปิดหลายๆ ครั้งพร้อมกับอธิบายคำหรือประโยคที่นักเรียนสงสัย แล้วให้นักเรียนทำใบงานเดิมอีกครั้ง ผลปรากฏว่านักเรียนมีความเข้าใจในการฟังบทสนทนาในภาพยนตร์มากขึ้นกว่าเดิม และผู้ศึกษาค้นคว้าได้เปลี่ยนจากภาพยนตร์การ์ตูนสนุกสนาน ตลกขบขัน เกี่ยวกับวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร เรื่อง Garfield 2 ทำให้นักเรียนมีความสนใจและสนุกสนานในการดูภาพยนตร์และทำใบงานด้วยความตั้งใจ ผลการตรวจผลการทำใบงานนักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนระดับดี

นารินาถ ห่อโทสง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ภาพยนตร์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ : การวิจัยปฏิบัติการรูปแบบ วงจรลำดับเวลาของเจมส์ แมคเคอร์แมน (James McKernan) ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อตามกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลารอบที่ 1 ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านอยู่ จึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทักษะภาษาอังกฤษดีขึ้นและมีจำนวนนักเรียนที่อ่อนทักษะภาษาอังกฤษลดลง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 3 ทำให้นักเรียนทุกคนมี พัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษดีขึ้นกว่าเดิมทุกคน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Khalid (2001, Abstract) ได้ศึกษาผลการนำเสนอรูปภาพประกอบคำอธิบาย คำศัพท์ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ใช้ข้อความอธิบายคำศัพท์ที่มีวิดีโอการ์ตูนสั้นๆ ประกอบกับรูปแบบที่ใช้ข้อความอธิบายคำศัพท์ที่มีภาพนิ่งประกอบด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ ซึ่งผล

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปว่า การใช้วิดีโอการ์ตูนประกอบคำอธิบายคำศัพท์มีประสิทธิภาพต่อการสอนคำศัพท์ใหม่มากกว่าการใช้ภาพนิ่ง

Geng (2002, p. 25) ได้ศึกษาเพื่ออธิบายในรายละเอียดของเทคนิคและกลยุทธ์การสอนของครูภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่ดีเยี่ยมคนหนึ่ง ชื่อเจน (Jayne) โดยนำเสนอชุดเรื่องสั้นๆ ประกอบภาพ โดยใช้ประเภทการนำเสนอแบบเรียน 5 ประเภทของ Peck (1988) ดำเนินการฝึกพูด การสอนไวยากรณ์ การสอนความเข้าใจในการฟัง และการสอนการแสดงออกโดยเสรี การศึกษาครั้งนี้สรุปว่าวิธีการสอนและโครงสร้างบทเรียนของเจนไม่สามารถจำแนกออกได้ชัดเจนภายใต้ ประเภท 5 ประเภทเหล่านี้ มีการซ้ำซ้อนกันในเรื่องสั้นๆ ประกอบภาพแต่ละเรื่อง เพราะว่า เจนปฏิบัติ กิจกรรมการสอนไปพร้อมๆ กัน ซึ่งมาในประเภทต่างๆ หลายประเภทในขณะเดียวกัน ครูสาธิตให้เห็นประเภทการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงได้แก่ ประเภทต่อไปนี้ (1) เจนจัดนักเรียนไว้ที่ศูนย์กลาง ของการสอนของเธอ (2) เจนเน้นปัจจัยเบื้องต้นที่ปรับเพียงคร่าวๆ และเน้นการใช้ภาษาต่างประเทศ ในกิจกรรมการสื่อสารและงานการแก้ปัญหา (3) เจนรู้จักความสำคัญของปัจจัยเบื้องต้นที่ปรับอย่างดีแล้ว เช่น รูปภาษาที่ถูกต้อง และ (4) ชัดเจนบูรณาการทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน เพราะการมุ่งเน้นทักษะเดียว จะนำไปสู่การปฏิบัติในทักษะอื่นๆ การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ส่วนที่สำคัญและจำเป็นของการสอน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่ประสบความสำเร็จสูง นั้น ขึ้นอยู่กับการวัดระดับความยาก ซึ่ง นักเรียนประสบกับปัจจัยเบื้องต้นของภาษาโดยวัดอย่างสม่ำเสมอขึ้นอยู่กับการปรับเปลี่ยนปัจจัย เบื้องต้นของภาษาเพื่อให้นักเรียนได้รับการท้าทายและการจูงใจ

Yuksel และ Tanriverdi (2009, Abstract) ได้ศึกษาผลของการดูคลิปภาพยนตร์ที่มีคำแปลข้างล่างภาพยนตร์กับนักศึกษาจำนวน 120 คน ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้ กลุ่ม A ให้ดูคลิปภาพยนตร์ที่มีคำแปลข้างล่าง และกลุ่ม B ให้ดูภาพยนตร์ที่ไม่มีคำแปลข้างล่าง พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีผลการพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญซึ่งขึ้นอยู่กับ VKS (Virtual Knowledge System) และกลุ่ม A มีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากการทดสอบหลังเรียน

Wienny Ardriyati (2010, pp. 64–65) ได้ศึกษาการใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการสอนฟังและพูด พบว่า การใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการสอนฟังและพูดนั้นสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ ซึ่งสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินในบทเรียนฟังและพูด การเรียนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์นั้นทำให้ได้เรียนภาษาที่ถูกต้องจากแหล่งภาษา

โดยตรง และภาพยนตร์นั้นได้แสดงความหมายของภาษาได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่อยากจะเรียนรู้และสื่อสารในภาษาจากภาพยนตร์ได้

Eva (2010, Abstract) ศึกษาการใช้สื่อภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชาวสวีเดนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือเพื่อทดสอบประสิทธิภาพการใช้ภาพยนตร์ในการสอนไวยากรณ์และสำเนียงภาษาของเจ้าของภาษา และเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการใช้สื่อภาพยนตร์ของครูในโรงเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ไวยากรณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีความคงทนในการจดจำในระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพ มีทักษะในการฟังและอ่านภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นจากการอ่านตัวอักษรบรรยายในภาพยนตร์ มีทักษะในการปรับปรุงทักษะการสื่อสารของตนเองที่เร็วขึ้น เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความอยากรู้อยากเห็นขณะเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการใช้อุปกรณ์ในการสอน และต้องการให้เป็นสื่อหลักในการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Neuman, S. and Koskinen (1992, Abstract) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยผ่านทางรายการโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายเป็นภาษาเดียวกัน เพื่อศึกษาผลที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่พูดได้สองภาษา ซึ่งเป็นชาวตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 20 คน ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียวเป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 25 ชั่วโมง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยรายการโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายทำคะแนนความสามารถด้านคำศัพท์ได้สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนภาษาอังกฤษสรุปได้ว่า สื่อโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยาย สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ได้ดียิ่งขึ้น และทำให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ในตัวภาษาเพิ่มขึ้นกว่าการเรียนแบบปกติ

Krista Martin (2012, Abstract) การดูภาพยนตร์สามารถพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียนได้ ไม่ว่าจะเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหรือต้องการที่จะเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง สมาธิ และความเข้าใจ การใช้ภาพยนตร์ทำให้พัฒนาทักษะการฟังเพราะว่าพวกเขาจะได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงเรื่องในภาพยนตร์ ซึ่งให้ทั้งภาพและเสียงของการสนทนาในสถานการณ์จริง ใช้อารมณ์จริง เสียงและคำแสลง ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีในการเรียนในห้องเรียน

Aletha Reil (2012, Abstract) การใช้ภาพยนตร์ในชั้นเรียนนั้นเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนผ่านสื่อเสริมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนการดูภาพยนตร์ในห้องเรียนจะช่วยให้พวกเขาจำและวิเคราะห์สิ่งที่พวกเขากำลังเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น

ภาพยนตร์ในรูปแบบของ นวนิยาย สารคดีที่เกี่ยวกับบุคคลที่มีความสำคัญหรือเป็น
หนังสือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลาที่กำลังเรียนอยู่ ให้ลองใช้ภาพยนตร์ที่เป็นวิธีการ
ที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วม

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นมีส่วนที่จะช่วย
พัฒนาความสามารถในด้านการฟัง-พูดของนักเรียนได้ดีขึ้น และถ้านำภาพยนตร์เข้ามาเป็น
ส่วนเสริมจะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่อยากจะเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่จะ
นำมาทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดผลที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาด้านการเรียนการ
สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดเป็นรูปแบบการสอนที่มีความทันสมัย และน่าสนใจ
ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร